Toimialakatsaus ja barometri

Koulutus ja tutkimus

2019

SIVISTA
SIVISTYSTYÖNANTAJAT

ESIPUHE

Luet parhaillaan Suomen ensimmäistä koulutus- ja tutkimusalan barometriä ja toimialakatsausta. Olemme Sivistassa tunnistaneet tarpeen saada selvyyttä koulutus- ja tutkimusalan tilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä. Lisäksi alan tilastotiedon kokoaminen yksiin kansiin on selkeästi tiedostamamme tarve.

Lähes kaikilla meistä on jokin kokemus koulutuksesta, niinpä koulutus- ja tutkimuspoliittinen keskustelu on ajoittain hyvinkin aktiivista. Päättäjät, vaikuttajat ja media tarvitsevat laadukasta tietoa koulutus- ja tutkimusalasta päätöksenteon pohjaksi sekä julkiseen keskusteluun. Myös kansalaisilla on tarve saada tietoa siitä, mikä koulutuksessa ja tutkimuksessa on muuttunut, millainen kokonaiskuva todellisuudessa on. Aiemmin pirstaleinen tieto ja alan toimijoiden näkemykset on nyt koottu yhteen pakettiin.

Koulutus- ja tutkimusalan toimijat ovat valmiita tekemään tärkeän osansa maamme menestyksen turvaamiseksi. Rohkeat investoinnit osaamiseen ja ennakkoluuloton yhteistyö takaavat sen, että voimme luoda maailman parhaat edellytykset osaamiselle ja sivistykselle.

Hyviä lukuhetkiä!

Helsingissä 7.11.2019

Teemu Hassinen
toimitusjohtaja
Sivistystyönantajat

SISÄLLYS

Esipuhe 1

Tiivistelmä 4

Koulutus- ja tutkimusalan määrittely 6

BAROMETRI 7

- Yleiset näkymät 8
- Yhteistyö 9
- Opiskelija- ja oppilasmäärä 10
- Aloituspaikat 11
- Rahoitus ja muut tulot 12
- Henkilöstömäärä 13
- Rekrytointiongelmat 14
- Investoinnit 15
- Koulutusvienti 16
- Taloudellinen tulos 17

TOIMIALAKATSAUS 18

Koulutusala – järjestäjät, henkilöstö ja rahoitus 19

- Koulutuksen järjestäjien määrä 19
- Oppilaitosten määrä 20
- Henkilöstö 21
- Julkinen rahoitus ja koulutusmenot 23

Opiskelijat ja osaaminen 26
Koulutukseen hakeutuminen ja sijoittuminen 26
Opintojen keskeyttäminen ja eteneminen 28
Väestön koulutustaso ja osaamisen ylläpito 30
Vastavalmistuneiden työllistyminen 33

Tutkimus, kehittäminen ja innovaatiot 34
Korkeakoulujen tutkimustoiminta 34
T&K-panostus 35
T&K-henkilöstö ja innovaatiotoiminta 37
Kansainvälinen liikkuvuus 39

Ajankohtaista alan tutkimuksesta 41
Ammatillisen koulutuksen työmarkkinatulemat 41
Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen työmarkkinavaikutukset 41
Korkeakoulutuksen saavutettavuuden ja vanhempien yliopistokoulutustaustan vaikutukset lasten koulutukseen 42

TIIVISTELMÄ

Tämä julkaisu koostuu kahdesta osasta: barometrista ja toimialakatsauksesta. Toimialakatsaukseen on koottu joitakin nostoja erilaisista tilastoista. Lähinnä nostot on tehty Tilastokeskuksen (http://www.tilastokeskus.fi/) ja OECD:n (https://stats.oecd.org/) kokoamista tilastoista.

Barometrin aineisto on koottu lomakkeella Sivistystyönantajien jäsenistöltä. Kukin yksityinen koulutuksen järjestäjä on saanut yhden linkin. Järjestäjien edustajaa on pyydetty arvioimaan toteutunutta ja tulevaa kehitystä (positiivinen, ei muutosta, negatiivinen) tiettyjen kriteerien suhteen. Saldoluku on muodostettu vähentämällä positiivisten arvioiden osuudesta negatiivisesti arvioineiden osuus. Siten saldoluku kertoo positiivisten arvioiden prosenttiyksikköeron negatiivisiin. Tällä kertaa vastaus saatiin 106 yksityiseltä koulutuksen järjestäjältä (kolmasosalta) syyskuun puolivälin ja lopun välillä.

Yleisten näkymien kuluneen 12 kuukauden kehitystä pidetään heikkenevänä. Odotukset yleisestä näkymästä seuraavalle 12 kuukaudelle ovat saman suuntaiset kuin toteutuneet. Tosin ei samoissa määrin, ja kokonaisuutena arvio on ennallaan säilyvä.

Kokonaisuutena tarkastellen rahoituksen koetaan säilyneen entisellä tasollaan. Rahoituksen katsoo useampi laskeneen kuin nousseen ammatillisessa koulutuksessa, taiteen perusopetuksessa ja yliopistoissa. Yleissivistävässä ja etenkin ammattikorkeakouluissa on enemmän kokonaisrahoitusta kasvattaneita kuin laskeneita. Julkisen rahoituksen laskua on saatu paikattua etenkin ammatillisessa koulutuksessa, vapaassa sivistystyössä ja yliopistoissa muulla rahoituksella ja tuloilla.

Odotukset kokonaisrahoituksen ja julkisen rahoituksen suhteen ovat vahvemmat seuraavan 12 kuukauden aikana kuin kuluneiden 12 kuukauden aikana. Noin puolet vastaajista arvioi rahoituksen säilyvän ennallaan. Kasvua odotetaan etenkin yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Sen sijaan ammatillisessa koulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä odotukset ovat heikommat etenkin julkisen rahoituksen suhteen.

Vastaajista 35 prosentilla viimeisin tilinpäätös on ollut ylijäämäinen, 25 prosentilla tasapainossa ja 40 prosentilla alijäämäinen.

Kokonaisuutena jäämäisyys on säilynyt entisellään viimeisimmässä tilinpäätöksessä edelliseen verrattuna. Kuluvan tilikauden jäämän suhteen ollaan hieman pessimistisempiä. Vastaajista 19 prosenttia odottaa ylijäämän kasvavan tai alijäämän supistuvan toteutuneen 30 prosentin sijaan. Toisaalta myös alijäämän kasvamista tai ylijäämän supistumista odottavia on 26 prosenttia toteutuneen 29 prosentin sijaan.

Vastaajista 38 prosenttia ilmoittaa henkilöstömääränsä kasvaneen kuluneen 12 kuukauden aikana ja 16 prosenttia laskeneen. Kasvua on ollut useammin opetus- ja tutkimushenkilössä kuin muussa henkilöstössä.

Odotukset henkilöstön kasvusta seuraavan 12 kuukauden aikana ovat matalammat kuin toteutuneet kuluneen 12 kuukauden aikana.

Kaikista vastaajista noin puolet näkee koulutusmuotonsa aloituspaikkojen tarpeen kasvaneen kuluneen 12 kuukauden aikana ja samoin puolet näkee tarpeen kasvavan myös seuraavan 12 kuukauden aikana. Noin 45 prosenttia on kokenut aloituspaikkojen tarpeen säilyneen ennallaan ja säilyvän ennallaan. Halu ja valmius aloituspaikkojen

lisäämiseen on tarvettakin yleisempää. Vastaajista 80 prosenttia on valmis lisäämään aloituspaikkoja, loputkin säilyttämään nykyiset aloituspaikkamäärät.

Oppilaitoksista on lähes viidennes enemmän opiskelija/oppilasmäärää kasvattaneita kuin laskeneita kuluneen 12 kuukauden aikana. Opiskelijamäärä on laskenut 19 prosentissa oppilaitoksista. Toteutunutta kasvua yleisempää on oppilasmäärän kasvu – ja säilyminen ennallaan – seuraavan 12 kuukauden aikana.

Edellä mainittujen teemojen lisäksi barometrissa on tiedusteltu lähimenneisyyden ja -tulevaisuuden tilannetta koskien yhteistyötä muiden koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden sekä yritysten ja muun työelämän kanssa, rekrytointiongelmia, investointeja, kansainvälisiä opiskelijoita ja koulutusvientiä.

Toimialakatsauksessa nostetaan esiin viimeisimpiä tilastotietoja mm. koulutuksen järjestäjistä, rahoituksesta ja henkilöstöstä, opiskelijoista, opintoihin pääsystä, opintojen etenemisestä, koulutustasosta, työllistymisestä sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnasta. Esiin nostetaan myös kolme tuoretta koulutus- ja tutkimusalaa koskevaa tutkimusta, jotka koskevat koulutuksesta saatuja hyötyjä ja koulutuksen saatavuuden muutoksen vaikutuksia.

Vuoden 2018 lopussa oli toiminnassa 715 koulutuksen järjestäjää, joilla oli 3 236 oppilaitosta. Koulutus työllisti 184 000 henkilöä, joka vastaa reilua 7,5 prosenttia työllisistä. Yksityiset koulutuksen järjestäjät työllistävät noin kolmasosan koulutuksen henkilöstöstä.

Nykyään julkinen panostus koulutukseen on noin 5,5 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen ja noin 10,5 prosenttia suhteessa koko julkiseen talouteen. Tilastoihin pohjautuvana arviona voi sanoa, että koulutukseen osallistuu reilut 2 miljoonaa suomalaista vuodessa tutkinto- ja aikuisopiskelijoina. Jos otetaan huomioon muiden järjestämä koulutus ja epäformaalimmat opiskelun muodot, kuten yksittäiset luennot ja esitelmät, suomalaisista yli puolet kouluttautuu vuosittain.

Vuonna 2017 peruskoulun päättäneistä välittömästi hakematta jätti vain 0,4 prosenttia. Tutkintotavoitteisessa koulutuksessa ei jatkanut 6 prosenttia. Uusista ylioppilaista jatkoopiskelupaikkaa haki 75 prosenttia. Kuitenkaan 72 prosenttia ei jatkanut tutkintoon johtavassa koulutuksessa ylioppilaaksitulovuonna. Lukuvuonna 2016/2017 opiskelijoista 6,1 prosenttia keskeytti opintonsa. Näistä kuitenkin prosenttiyksikkö hakeutui toiselle koulutussektorille.

Vuoden 2018 lopussa 15 vuotta täyttäneestä väestöstä oli suorittanut tutkinnon perusasteen jälkeen 3 399 532 henkeä eli 73 prosenttia. Tutkinnon suorittaneiden osuus kasvoi yhdellä prosenttiyksiköllä edellisvuoteen verrattuna. Suomessa 25–64-vuotiaiden osallistuminen koulutukseen on eurooppalaista huippua: 28,5 prosenttia tuon ikäisistä aikuisista osallistui koulutukseen tutkimusta edeltäneen neljän viikon sisällä vuonna 2018.

Korkeakoulujen tutkimusmenot ovat yli kaksinkertaistuneet vuosituhannen alusta. Kehitys hidastui vuosina 2010–2016, mutta kääntyi kasvuun vuonna 2017. Vuonna 2018 korkeakoulujen tutkimusmenot olivat 1,62 miljardia euroa. Tämän rahoituksesta valtion budjettirahoitusta oli 46 prosenttia ja muuta ulkopuolista rahoitusta 52 prosenttia.

Kokonaisuutena tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot olivat 6,4 miljardia euroa vuonna 2018. Tutkimus- ja kehittämismenojen suhde bruttokansantuotteeseen oli 2,7 prosenttia. T&K-tehtävissä työskenteli vuonna 2018 kaikkiaan 73 900 henkilöä, joista 40 prosenttia korkeakoulusektorilla. Vähintään 10 henkilöä työllistävistä yrityksistä kaikkiaan 65 prosenttia teki innovaatiotoimintaa vuosina 2014–2016.

KOULUTUS- JA TUTKIMUSALAN MÄÄRITTELY

Koulutus toimialaluokituksessa

Toimialaluokituksessa koulutus-pääluokka sisältää koulutuksen kaikilla koulutusasteilla ja kaikkia ammatteja varten. Pääluokka sisältää sekä julkisen että yksityisen koulutuksen. Opetus voi olla suullista tai kirjallista ja sitä voidaan antaa myös radion, television ja internetin välityksellä, kirjekurssina tai oppilaan kotona.

Pääluokka sisältää koulutuksen koulujärjestelmän oppilaitoksissa eri koulutusasteilla sekä aikuiskoulutuksen, lukutaito-ohjelmat jne. Luokkaan kuuluvat myös sotilas-, sotilaskorkea- ja vankilakoulut yms. pääluokan vastaavilla koulutusasteilla sekä erityisopetus vammaisille oppilaille kaikilla koulujärjestelmäkoulutuksen koulutusasteilla.

Pääluokka sisältää myös opetuksen, joka liittyy ensisijaisesti urheilu- ja vapaa-ajan harrasteisiin, kuten esimerkiksi tennikseen tai golfiin, sekä koulutuksen tukipalvelut.

Oppisopimuskoulutuksen antaminen luokitellaan oppisopimuksen tehneen yrityksen toimintaan, ei koulutus-pääluokkaan P.

Koulutuksen järjestäjämuodot

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on järjestää koulutusta oppilaitoksissaan. Koulutustehtävä määritellään laissa (perusopetus) tai opetusministeriön tai vastaavan viranomaisen antamassa koulutuksen järjestämis- tai ylläpitämisluvassa.

Koulutuksen järjestäjät ovat yleensä kuntia, kuntayhtymiä sekä yksityisiä yhteisöjä (ry tai oy) ja säätiöitä.

Koulutus työllistäjänä

Suomessa on työllisiä yhteensä reilut 2,5 miljoonaa, joka vastaa noin 93 prosenttia työvoimasta. Päätoimialoittain tarkasteltuna suurimpia työllistäjiä ovat terveys- ja sosiaalipalvelut, teollisuus, kauppa ja rakentaminen, jotka työllistävät yhdessä lähes puolet työllisistä. Seuraavana suuruusjärjestyksessä tulee koulutus työllistäen 184 000 henkilöä, joka vastaa reilua 7,5 prosenttia työllisistä. (Tilastokeskus, työvoimatutkimus.)

Tässä julkaisussa keskitytään viralliseen koulutusjärjestelmään. Virallisia koulutuksen järjestäjiä on reilut 700 ylläpitäen reilua 3 200 oppilaitosta.

Näiden koulutuksen järjestäjien lisäksi kaupallisessa koulutuksessa toimii vajaat 3 900 yritystä, joiden työllistävä vaikutus on noin 8 500 henkilötyövuotta reilun 900 miljoonan euron liikevaihdolla. (Tilastokeskus.)

BAROMETRI

Yleiset näkymät

	Yleiset näkymät kuluneen 12 kk aikana	Yleiset näkymät seuraavan 12 kk aikana
Kaikki	-13	1
KOULUTUSMUOTO		
Yleissivistävä	-27	5
Ammatillinen	-14	-7
Vapaa sivistystyö	-6	-3
Taiteen perusopetus	-36	-27
AMK	50	38
Yliopisto	13	63
Muu	-25	0
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ		
Alle 20	-8	0
20-49	-42	-18
50-249	-8	0
Väh. 250	40	53
OPISKELIJAMÄÄRÄ		
Alle 300	-15	-9
300-999	-52	-19
1000-4999	-4	0
Väh. 5000	43	57
ALUE		
Helsinki-Uusimaa	-9	2
Etelä-Suomi	-20	12
Länsi-Suomi	-3	15
Pohjois- ja Itä-Suomi	-9	9

Taulukko 1: Yleiset näkymät: Saldoluku=parantuneeksi/vaksi nähneiden osuus – heikentyneeksi/väksi nähneiden osuus).

Toimialan yleisten näkymien nähdään heikentyneen viimeisen 12 kuukauden aikana useammin kuin parantuneen: saldoluku (=parantuneeksi nähneiden osuus – heikentyneeksi nähneiden osuus) on -13. Toisaalta 56 prosenttia vastaajista näkee yleisten näkymien säilyneen ennallaan. Yleisten näkymien koetaan heikentyneen taiteen perusopetuksessa, yleissivistävässä koulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa. Korkeakouluissa yleisten näkymien koetaan parantuneen. Pienemmissä oppilaitoksissa näkymät ovat heikentyneet, kun taas kaikkein suurimmissa, jotka ovat samalla korkeakouluja, näkymät ovat parantuneet.

Seuraavan 12 kuukauden näkymä nähdään positiivisemmaksi kuin kuluneen 12 kuukauden. Tosin näkymiä pidetään ennallaan säilyvinä. Odotukset ovat paranevat etenkin yliopistoissa, mutta myös ammattikorkeakouluissa ja suurimmissa oppilaitoksissa. Taiteen perusopetuksessa näkymä on heikkenevä. Samoin näkymät ovat heikkenevät pienemmissä oppilaitoksissa. Seuraavan 12 kuukauden näkymien heikkeneminen on kuitenkin vähäisempää kuin kuluneen 12 kuukauden.

Yhteistyö

	Yhteistyö muiden koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden kanssa kuluneen 12 kk aikana	Yhteistyö muiden koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden kanssa seuraavan 12 kk aikana	Yhteistyö yritysten ja muun työelämän kanssa kuluneen 12 kk aikana	Yhteistyö yritysten ja muun työelämän kanssa seuraavan 12 kk aikana
Kaikki	45	56	33	51
KOULUTUSMUOTO				
Yleissivistävä	29	41	36	46
Ammatillinen	31	37	43	71
Vapaa sivistystyö	33	53	31	54
Taiteen perusopetus	46	44	9	17
AMK	75	88	63	75
Yliopisto	75	88	50	63
Muu	63	88	13	63
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ				
Alle 20	40	56	16	40
20-49	31	46	26	39
50-249	54	58	32	58
Väh. 250	71	86	80	87
OPISKELIJAMÄÄRÄ				
Alle 300	19	47	27	53
300-999	50	54	21	32
1000-4999	52	63	46	52
Väh. 5000	71	71	50	79
ALUE				
Helsinki-Uusimaa	55	63	30	52
Etelä-Suomi	58	71	32	60
Länsi-Suomi	50	56	49	74
Pohjois- ja Itä-Suomi	46	55	38	57

Taulukko 2: Yhteistyö muiden koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden sekä yritysten ja muun työelämän kanssa.

Yhteistyö muiden koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden kanssa on lisääntynyt monen oppilaitoksen kohdalla ja saman kehityksen arvioidaan jatkuvan vielä hieman suuremman osuuden kohdalla. Loppujen kohdalla yhteistyön arvioidaan säilyneen ennallaan kuluneen 12 kuukauden aikana ja säilyvän ennallaan seuraavan 12 kuukauden aikana. Yhteistyön kasvu on ollut yleistä kaikissa koulutusmuodoissa ja kaiken kokoisissa oppilaitoksissa. Yleisintä kuitenkin korkeakouluissa ja suuremmissa oppilaitoksissa. Toisaalta etenkin pienemmissä nähdään lisääntymistä seuraavan 12 kuukauden aikana.

Samat havainnot pätevät yhteistyöhön yritysten ja muun työelämän kanssa – taiteen perusopetusta lukuun ottamatta. Taiteen perusopetuksessa yhteistyön lisääntyminen on ollut, ja arvioidaan olevan, vähäisempää kuin muissa koulutusmuodoissa. Ammatillisen koulutuksen kohdalla korostuu lisääntynyt ja lisääntyvä yhteistyö yritysten ja muun työelämän kanssa suhteessa yhteistyöhön alan organisaatioihin kanssa.

Opiskelija- ja oppilasmäärä

	Opiskelija/oppilasmäärä kuluneen 12 kk aikana	Opiskelija/oppilasmäärä seuraavan 12 kk aikana	Kv. opiskelijoiden määrä kuluneen 12 kk aikana	Kv. opiskelijoiden määrä seuraavan 12 kk aikana
Kaikki	19	36	27	34
KOULUTUSMUOTO				
Yleissivistävä	14	46	20	15
Ammatillinen	21	22	37	29
Vapaa sivistystyö	6	26	22	21
Taiteen perusopetus	9	17	20	15
AMK	25	50	50	63
Yliopisto	29	57	17	83
Muu	0	57	-17	17
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ				
Alle 20	13	33	27	23
20-49	3	26	9	14
50-249	39	50	38	46
Väh. 250	40	33	53	73
OPISKELIJAMÄÄRÄ				
Alle 300	3	29	19	16
300-999	25	37	13	25
1000-4999	36	36	42	46
Väh. 5000	14	43	43	64
ALUE				
Helsinki-Uusimaa	47	31	33	31
Etelä-Suomi	4	50	14	33
Länsi-Suomi	27	38	36	34
Pohjois- ja Itä-Suomi	29	33	5	5

Taulukko 3: Opiskelija- ja oppilasmäärä.

Opiskelija/oppilasmäärää kasvattaneita oppilaitoksissa on lähes viidennes enemmän kuin määrää laskeneita kuluneen 12 kuukauden aikana. Opiskelijamäärä on laskenut 19 prosentissa oppilaitoksista. Opiskelijamäärät ovat kasvaneet korkeakouluissa, ammatillisessa ja yleissivistävässä. Kasvu on ollut harvinaisempaa pienemmissä oppilaitoksissa ja Etelä-Suomessa pl. Helsinki-Uusimaa, jossa kasvu on ollut yleisintä.

Toteutunutta kasvua yleisempää on oppilasmäärän kasvu – ja säilyminen ennallaan – seuraavan 12 kuukauden aikana. Näin on kaikissa kokoluokissa, kaikissa koulutusmuodoissa ammatillista lukuun ottamatta ja kaikilla alueilla Helsinki-Uusimaata lukuun ottamatta.

Kansainvälisen opiskelijamäärän lasku on ollut koko opiskelijamäärän laskua harvinaisempaa ja saldoluku on siten korkeampi. Odotukset kasvusta ovat samaa luokkaa kuin koko opiskelijamäärän kasvusta. Kansainvälisten opiskelijoiden määrän kasvu on ollut yleisintä ammattikorkeakouluissa ja odotukset ovat korkeimmat yliopistoissa. Kasvua on ollut kuitenkin kaikissa koulutusmuodoissa. Toteutunut kasvu ja odotukset kasvusta ovat harvinaisempia pienemmissä oppilaitoksissa sekä Pohjois- ja Itä-Suomessa.

Aloituspaikat

	Koulutusmuodon aloituspaikkojen tarve toimintaalueella kuluneen 12 kk aikana	Koulutusmuodon aloituspaikkojen tarve toimintaalueella seuraavan 12 kk aikana	Halu ja valmius opiskelijoiden/oppilaiden aloituspaikkoihin
Kaikki	44	45	80
KOULUTUSMUOTO			
Yleissivistävä	29	38	82
Ammatillinen	59	52	78
Vapaa sivistystyö	30	31	73
Taiteen perusopetus	27	23	78
AMK	75	75	100
Yliopisto	71	71	57
Muu	57	71	71
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ			
Alle 20	56	44	79
20-49	21	30	76
50-249	46	52	85
Väh. 250	87	79	86
OPISKELIJAMÄÄRÄ			
Alle 300	21	24	71
300-999	58	58	89
1000-4999	57	65	91
Väh. 5000	58	50	71
ALUE			
Helsinki-Uusimaa	53	55	82
Etelä-Suomi	48	53	91
Länsi-Suomi	59	54	83
Pohjois- ja Itä-Suomi	40	39	65

Taulukko 4: Aloituspaikat.

Kaikista vastaajista noin puolet näkee koulutusmuotonsa aloituspaikkojen tarpeen kasvaneen kuluneen 12 kuukauden aikana ja samoin puolet näkee tarpeen kasvavan myös seuraavan 12 kuukauden aikana. Noin 45 prosenttia on kokenut aloituspaikkojen tarpeen säilyneen ennallaan ja säilyvän ennallaan. Muita useammin aloituspaikkojen tarpeen koetaan kasvaneen korkeakouluissa ja ammatillisessa koulutuksessa. Samoissa koulutusmuodoissa aloituspaikkojen tarpeellisuus koetaan korkeammaksi myös seuraavan 12 kuukauden aikana. Koettu tarve niin kuluneen kuin seuraavan 12 kuukauden aikana on hieman muuta maata matalampaa Pohjois- ja Itä-Suomessa.

Halu ja valmius aloituspaikkojen lisäämiseen on tarvettakin yleisempää. Vastaajista 80 prosenttia on valmis lisäämään aloituspaikkoja. Loputkin ovat valmiita säilyttämään nykyiset aloituspaikkamäärät. Aloituspaikkojen lisäämishalut ja -valmiudet ovat muita matalampia yliopistoissa ja Pohjois- ja Itä-Suomessa.

Rahoitus ja muut tulot

	Liikevaihto/ kokonaisrahoitus kuluneen 12 kk aikana	Liikevaihto/ kokonaisrahoitus seuraavan 12 kk aikana	Julkinen rahoitus kuluneen 12 kk aikana	Julkinen rahoitus seuraavan 12 kk aikana	Muu rahoitus/muut tulot kuluneen 12 kk aikana	Muu rahoitus/muut tulot seuraavan 12 kk aikana
Kaikki	-1	14	-6	2	8	7
KOULUTUSMUOTO						
Yleissivistävä	18	14	5	9	9	18
Ammatillinen	-11	-11	-7	-30	4	7
Vapaa sivistystyö	3	-8	-3	-23	8	3
Taiteen perusopetus	-17	-9	-33	-26	-5	-4
AMK	63	88	63	88	38	25
Yliopisto	-14	71	-14	67	43	43
Muu	-25	38	-14	14	29	-29
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ						
Alle 20	-4	8	0	-8	4	-4
20-49	-13	-3	-24	-24	-5	0
50-249	4	23	4	20	12	4
Väh. 250	33	53	20	57	40	47
OPISKELIJAMÄÄRÄ						
Alle 300	-15	9	-6	-9	9	12
300-999	0	11	-11	-14	-7	-4
1000-4999	14	4	4	4	7	0
Väh. 5000	14	50	-7	62	36	29
ALUE						
Helsinki-Uusimaa	-2	29	-5	14	9	7
Etelä-Suomi	-16	16	-9	13	-26	-8
Länsi-Suomi	9	27	6	16	15	0
Pohjois- ja Itä-Suomi	5	18	-10	5	24	20

Taulukko 5: Koulutuksen järjestäjien rahoitus ja muut tulot.

Kaikkien vastaajien joukossa kokonaisrahoituksen saldoluku on -1 kuluneen 12 kuukauden aikana. Kokonaisuutena ajatellen rahoituksen koetaan siis säilyneen entisellä tasollaan. Vastaajista lähes puolet arvioi kokonaisrahoituksen säilyneen entisellään ja sekä neljännes kasvaneen että laskeneen. Rahoituksen katsoo useampi laskeneen kuin nousseen ammatillisessa koulutuksessa, taiteen perusopetuksessa ja yliopistoissa. Yleissivistävässä ja etenkin ammattikorkeakouluissa on enemmän kokonaisrahoitusta kasvattaneita kuin laskeneita. Rahoituksen laskua on koettu muita useammin pienemmissä ja Etelä-Suomen oppilaitoksissa.

Julkisen rahoituksen laskua on saatu paikattua etenkin ammatillisessa koulutuksessa, vapaassa sivistystyössä ja yliopistoissa muulla rahoituksella ja tuloilla kuin julkisella. Ammattikorkeakouluissa niin julkinen kuin muu rahoitus on useamman kohdalla kasvanut.

Odotukset kokonaisrahoituksen ja julkisen rahoituksen suhteen ovat vahvemmat seuraavan 12 kuukauden aikana kuin kuluneiden 12 kuukauden aikana. Noin puolet vastaajista arvioi rahoituksen säilyvän ennallaan. Kasvua odotetaan etenkin yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa sekä suuremmissa oppilaitoksissa. Sen sijaan ammatillisessa koulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä odotukset ovat heikommat etenkin julkisen rahoituksen suhteen.

Henkilöstömäärä

	Henkilöstö-määrä kuluneen 12 kk aikana	Henkilöstö-määrä seuraavan 12 kk aikana	Opetus/tutkimushenkilöstön määrä kuluneen 12 kk aikana	Opetus/tutkimushenkilöstön määrä seuraavan 12 kk aikana	Muun kuin opetus/tutkimushenkilöstön määrä kuluneen 12 kk aikana	Muun kuin opetus/tutkimushenkilöstön määrä seuraavan 12 kk aikana
Kaikki	22	5	20	12	2	-6
KOULUTUSMUOTO						
Yleissivistävä	46	9	36	14	9	-5
Ammatillinen	14	-11	11	0	0	-19
Vapaa sivistystyö	11	-3	11	6	6	-6
Taiteen perusopetus	4	-9	14	-20	-9	0
AMK	57	63	63	63	38	13
Yliopisto	50	13	86	43	-14	-33
Muu	13	25	14	43	14	0
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ						
Alle 20	8	4	4	17	-4	0
20-49	15	-5	18	0	0	-11
50-249	24	4	8	0	-4	-4
Väh. 250	67	40	80	53	27	0
OPISKELIJAMÄÄRÄ						
Alle 300	12	-6	12	0	-9	-12
300-999	21	4	26	4	0	-8
1000-4999	19	4	7	15	11	4
Väh. 5000	64	43	64	50	14	0
ALUE						
Helsinki-Uusimaa	36	15	36	19	11	7
Etelä-Suomi	13	0	4	4	-8	-14
Länsi-Suomi	30	6	24	9	0	-12
Pohjois- ja Itä-Suomi	43	5	38	5	19	-15

Taulukko 6: Henkilöstömäärä.

Vastaajista 38 prosenttia ilmoittaa henkilöstömääränsä kasvaneen kuluneen 12 kuukauden aikana ja 16 prosenttia laskeneen. Kasvu on ollut yleisempää korkeakouluissa ja yleissivistävässä sekä suuremmissa oppilaitoksissa. Etelä-Suomessa pl. Helsinki-Uusimaa kasvu on ollut muuta maata harvinaisempaa.

Kasvua on ollut useammin opetus- ja tutkimushenkilössä kuin muussa henkilöstössä. Molemmissa henkilöstöryhmissä kasvu on ollut yleisempää suuremmissa oppilaitoksissa ja harvinaisempaa Etelä-Suomessa. Opetus- ja tutkimushenkilöstössä kasvu on kohdistunut etenkin korkeakouluihin ja yleissivistävään – kasvua on ollut kuitenkin muuta henkilöstöä enemmän kauttaaltaan kaikissa koulutusmuodoissa. Muussa henkilöstössä kasvua on ollut lähinnä ammattikorkeakouluissa.

Odotukset henkilöstön kasvusta seuraavan 12 kuukauden aikana ovat matalammat kuin toteutuneet kuluneen 12 kuukauden aikana. Tämä pätee kaikkiin koulutusmuotoihin ammattikorkeakouluja lukuun ottamatta. Ammatillisessa koulutuksessa ja taiteen perusopetuksessa on jopa enemmän henkilöstön laskuun uskovia. Opetus- ja tutkimushenkilöstön määrän ennakoidaan kasvavan, kun taas muun henkilöstön määrän hieman useammin laskevan. Etenkin ammattikorkeakouluissa uskotaan kasvuun molemmissa henkilöstöryhmissä. Ammatillisessa ja yliopistoissa ennakoidaan muun henkilöstön laskua.

Rekrytointiongelmat

	Rekrytointiongelmat kuluneen 12 kk aikana	Rekrytointiongelmat seuraavan 12 kk aikana
Kaikki	11	4
KOULUTUSMUOTO		
Yleissivistävä	20	5
Ammatillinen	11	0
Vapaa sivistystyö	0	-3
Taiteen perusopetus	5	5
AMK	-13	0
Yliopisto	25	0
Muu	14	0
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ		
Alle 20	13	9
20-49	13	4
50-249	6	-3
Väh. 250	-14	-14
OPISKELIJAMÄÄRÄ		
Alle 300	13	9
300-999	4	7
1000-4999	19	0
Väh. 5000	14	0
ALUE		
Helsinki-Uusimaa	25	20
Etelä-Suomi	-9	0
Länsi-Suomi	15	19
Pohjois- ja Itä-Suomi	24	-5

Taulukko 7: Rekrytointiongelmat.

Vajaa viidennes vastaajista arvioi rekrytointiongelmien kasvaneen kuluneen 12 kuukauden aikana. Vastaajista 13 prosenttia arvioi rekrytointiongelmien kasvavan seuraavan 12 kuukauden aikana.

Helsinki-Uusimaa alueella ja Länsi-Suomessa rekrytointi ongelmat ovat olleet ja arvioidaan olevan muuta maata yleisempiä. Kasvaviin rekrytointiongelmiin on törmätty etenkin yleissivistävissä oppilaitoksissa ja yliopistoissa. Sen sijaan ammattikorkeakouluissa useampi arvioi rekrytointiongelmien vähentyneen.

Investoinnit

	Investoinnit kuluneen 12 kk aikana	Investoinnit seuraavan 12 kk aikana
Kaikki	16	11
KOULUTUSMUOTO		
Yleissivistävä	18	14
Ammatillinen	19	4
Vapaa sivistystyö	11	-3
Taiteen perusopetus	4	-13
AMK	50	25
Yliopisto	14	43
Muu	43	43
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ		
Alle 20	8	8
20-49	10	3
50-249	15	12
Väh. 250	43	36
OPISKELIJAMÄÄRÄ		
Alle 300	12	9
300-999	18	0
1000-4999	7	19
Väh. 5000	36	21
ALUE		
Helsinki-Uusimaa	25	20
Etelä-Suomi	-9	0
Länsi-Suomi	15	19
Pohjois- ja Itä-Suomi	24	-5

Taulukko 8: Investoinnit.

Vastaajista 32 prosenttia ilmoittaa aineellisten investointiensa kasvaneen kuluneen 12 kuukauden aikana ja 53 prosenttia säilyneen entisellään. Investointien kasvu on ollut yleisempää ammattikorkeakouluissa ja suuremmissa oppilaitoksissa. Etelä-Suomessa investointeja vähentäneiden osuus on kasvattaneita suurempi.

Hieman toteutunutta harvinaisempaa arvioidaan investointien kasvun olevan seuraavan 12 kuukauden aikana. Näin on kaikissa koulutusmuodoissa yliopistoja lukuun ottamatta. Pohjois- ja Itä-Suomessa sekä vapaassa sivistystyössä ja taiteen perusopetuksessa ennakoidaan investointien hieman laskevan.

Koulutusvienti

	Koulutusvienti kuluneen 12 kk aikana	Koulutusvienti seuraavan 12 kk aikana
Kaikki	8	17
Viejät	44	65

Taulukko 9: Koulutusvienti.

Barometrissa koulutusviennille annettiin seuraava määritelmä: Koulutusviennissä koulutus- ja opetuspalveluiden asiakkaat, jotka voivat olla yksityishenkilöitä, yksityisten tai julkisten sektoreiden edustajia tai järjestöjä, ovat ulkomailla, mutta itse koulutuksen ei tarvitse tapahtua Suomen ulkopuolella, vaan vientiä on myös maksullisen koulutuksen järjestäminen Suomessa maksajan tai asiakkaan ollessa ulkomainen.

Yllä mainitusti vastaajista 23 prosenttia ilmoitti tekevänsä koulutusvientiä: 17 prosenttia pääsääntöisesti suoraan koulutusorganisaationa ja 6 prosenttia pääsääntöisesti erillisen koulutusvientiyhtiön kautta.

Kaikkiin vastaajiin suhteutettuna 12 prosentilla koulutusvienti oli kasvanut kuluneen 12 kuukauden aikana ja 4 prosentilla laskenut. Seuraavan 12 kuukauden aikana 17 prosenttia arvioi koulutusviennin kasvavan eikä kukaan arvioinut laskevan.

Koulutusvientiä tekevistä 57 prosentilla vienti oli kasvanut kuluneen 12 kuukauden aikana ja 13 prosentilla puolestaan laskenut. Seuraavan 12 kuukauden aikana 65 prosenttia viejistä ennakoi koulutusviennin kasvavan eikä kukaan arvioi tämän laskevan.

Taloudellinen tulos

	Viimeisimmän tilinpäätöksen ylijäämäisyys	Viimeisimmän tilinpäätöksen jäämän kehitys	Kuluvan tilikauden jäämän kehitys
Kaikki	-5	1	-7
KOULUTUSMUOTO			
Yleissivistävä	23	5	9
Ammatillinen	-4	-4	0
Vapaa sivistystyö	3	17	-3
Taiteen perusopetus	-13	-9	-29
AMK	50	38	13
Yliopisto	-63	-25	13
Muu	-25	25	-13
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ			
Alle 20	-24	20	-4
20-49	5	0	-11
50-249	8	-12	-12
Väh. 250	-13	-13	14
OPISKELIJAMÄÄRÄ			
Alle 300	-3	12	-12
300-999	4	-11	-11
1000-4999	0	0	4
Väh. 5000	-21	-14	-7
ALUE			
Helsinki-Uusimaa	-4	-4	-9
Etelä-Suomi	-4	-4	-4
Länsi-Suomi	12	27	3
Pohjois- ja Itä-Suomi	0	9	18

Taulukko 10: Koulutuksen järjestäjien taloudellinen tulos.

Vastaajista 35 prosentilla viimeisin tilinpäätös on ollut ylijäämäinen, 25 prosentilla tasapainossa ja 40 prosentilla alijäämäinen. Alijäämäisyys on ollut ylijäämäisyyttä yleisempää yliopistoissa, taiteen perusopetuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa. Samoin kaikkein suurimmissa ja kaikkein pienimmissä oppilaitoksissa sekä Etelä-Suomessa ja Helsinki-Uusimaa alueella alijäämäisyys on ollut vallitsevaa.

Kokonaisuutena jäämäisyys on säilynyt viimeisimmässä tilinpäätöksessä edelliseen verrattuna. Yliopistoissa ja suurimmissa oppilaitoksissa alijäämäisyys kasvoi tai ylijäämäisyys supistui. Ammattikorkeakouluissa ja vapaassa sivistystyössä sekä pienimmissä oppilaitoksissa puolestaan tilanne parani viimeisimmässä tilinpäätöksessä.

Kuluvan tilikauden jäämän suhteen ollaan hieman pessimistisempiä. Vastaajista 19 prosenttia odottaa ylijäämän kasvavan tai alijäämän supistuvan toteutuneen 30 prosentin sijaan. Toisaalta myös alijäämän kasvamista tai ylijäämän supistumista odottavia on 26 prosenttia toteutuneen 29 prosentin sijaan. Odotukset ovat toteutunutta heikommat etenkin taiteen perusopetuksessa, vapaassa sivistystyössä ja ammattikorkeakouluissa. Ammattikorkeakouluissa odotukset ovat toki edelleen paranevat. Odotukset ovat heikkeneviä pienemmissä oppilaitoksissa ja koko eteläisessä Suomessa.

TOIMIALAKATSAUS

KOULUTUSALA – JÄRJESTÄJÄT, HENKILÖSTÖ JA RAHOITUS

Koulutuksen järjestäjien määrä

Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2018 lopussa oli toiminnassa 715 koulutuksen järjestäjää. Uusia koulutuksen järjestäjiä tuli 5. Koulutuksen järjestäjiä oli kuitenkin kaiken kaikkiaan 13 vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Koulutuksen järjestäjistä 47 prosenttia oli kuntia tai kuntayhtymiä, 6 prosenttia valtion yksiköitä ja 44 prosenttia yksityisiä. Loput toimivat Ahvenanmaalla. Alla olevassa taulukossa koulutuksen järjestäjiä on jaoteltu koulutusmuodoittain Vipusesta kerättynä. Määrä eroaa edellä esitetystä, koska sama koulutuksen järjestäjä voi toimia eri koulutusmuodoissa.

Yleissivistävät koulut sekä kansalaisopistot toimivat valtaosaksi osana kuntia. Perusopetuksen järjestäjistä kuitenkin neljäsosa on yksityismuotoisia. Taiteen perusopetuksen järjestäjistä yli puolet toimii yksityisessä muodossa. Ammatillisessa opetuksessa valtaosa järjestäjistä on yksityisiä. Muissa koulutusmuodoissa koulutuksen järjestäjät ovat (lähes) kokonaan yksityismuotoisia.

	YHTEENSÄ	Yksityiset	Valtio	Kunta	Kuntayhtymä
Perusopetus	416	104	9	293	10
Lukiot	270	43	3	218	6
Kansanopistot	75	69	0	2	4
Kansalais- ja työväenopistot	175	24	0	148	3
Urheiluopistot	11	10	0	0	1
Kesäyliopistot	20	15	0	1	4
Opintokeskukset	12	12	0	0	0
Taiteen perusopetus	121	65	0	53	3
Ammatillinen koulutus	151	104	3	9	35
AMK	23	23	0	0	0
Yliopistot	13	13	0	0	0

Taulukko 11: Koulutuksen järjestäjien määrät koulutusmuodoittain. (Lähde: Vipunen.)

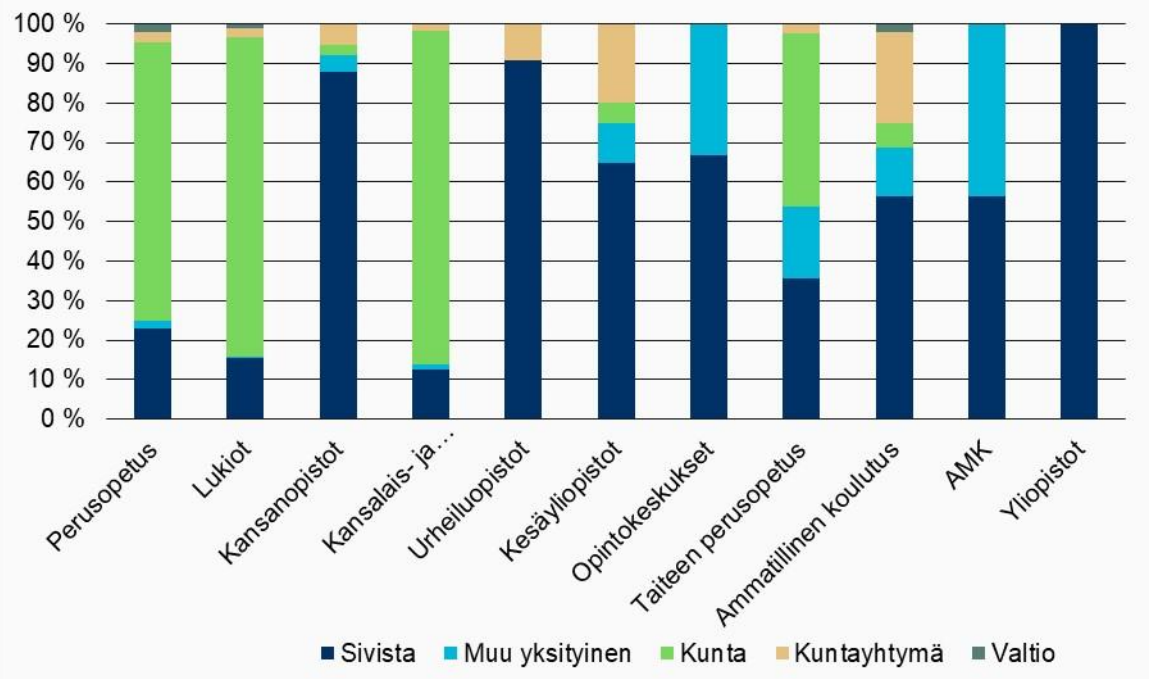

Kuvio 1: Koulutuksen järjestäjien jakautuminen koulutusmuodoittain. (Lähde: Vipunen.)

Oppilaitosten määrä

Tilastokeskuksen mukaan oppilaitoksia oli 3 236 vuonna 2018. Näissä opiskeli noin 1,8 miljoonaa opiskelijaa syksyllä 2018. Oppilaitoksia oli vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Peruskouluja oli toiminnassa 2 234 kappaletta, joista vuosiluokat 1–9 käsittäviä yhtenäiskouluja oli 20 prosenttia. Yhtenäiskoulujen osuus peruskouluista on kymmenessä vuodessa kasvanut 10 prosenttiyksikköä. Peruskouluissa opiskeli yhteensä reilut 540 000 oppilasta. Peruskouluasteen erityiskouluja oli 70 ja niissä oli 4 200 oppilasta.

Lukioita oli 336, joissa opiskeli 110 000 opiskelijaa. Kansalaisopistoja oli 178 ja näissä opiskeli reilut 460 000 opiskelijaa syksyllä 2018. Ammatillisia oppilaitoksia ja musiikkioppilaitoksia oli kumpiakin 84. Ammatillisissa oppilaitoksissa peruskoulutuksessa opiskelijoita oli noin 190 000. Muissa 46 ammatillisessa erityis-, erikois- ja aikuisoppilaitoksessa opiskeli noin 50 000 opiskelijaa. Musiikkioppilaitoksissa opiskelijoita oli noin 63 000. Muissa oppilaitosmuodoissa oppilaitosten määrät jäävät yllä mainittujen alle.

Korkeakouluista yliopistoja oli 14 ja ammattikorkeakouluja 25 sisältäen poliisiammattikorkeakoulun ja Ahvenanmaan ammattikorkeakoulun. Ammattikorkeakouluissa opiskeli vajaat 150 000 ja yliopistoissa vajaat 160 000 opiskelijaa.

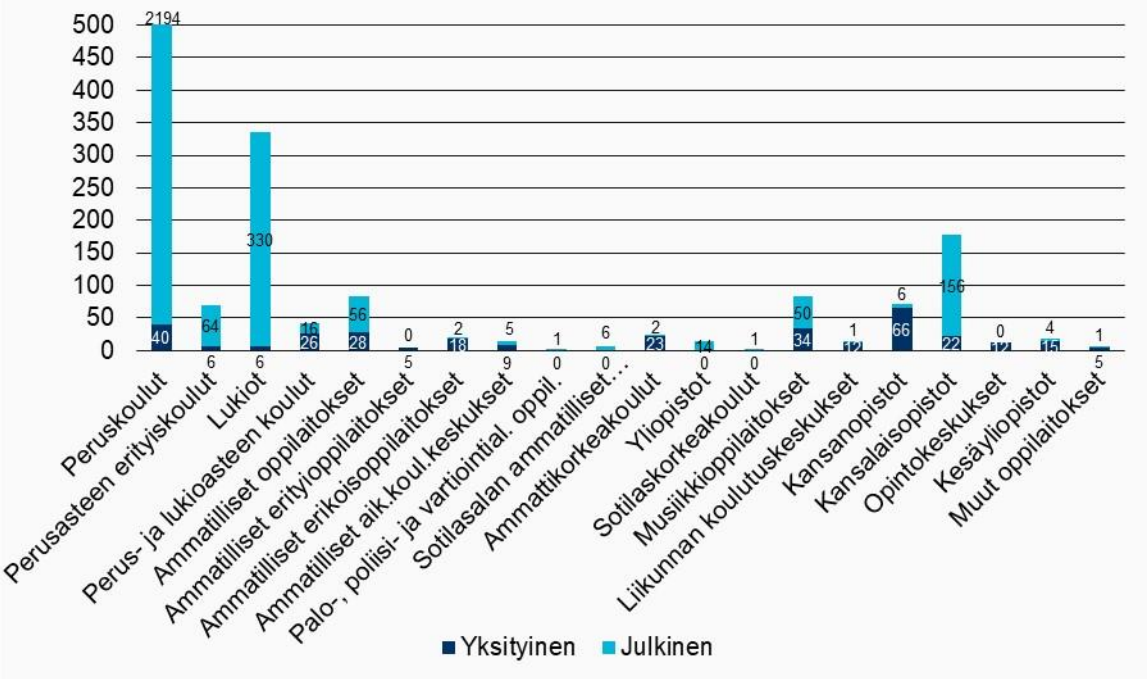

Kuvio 2: Oppilaitosten määrät koulutusmuodoittain 2018. (Lähde: Tilastokeskus.)

Henkilöstö

Tilastokeskuksen mukaan koulutusala työllistää 184 000 henkilöä, joka vastaa reilua 7,5 prosenttia työllisistä. Yksityiset koulutuksen järjestäjät työllistävät noin kolmasosan koulutusalan henkilöstöstä.

Opetushenkilöstöä on reilu kaksi kolmasosaa henkilöstöstä – muuta henkilöstöä vastaavasti vajaa kolmasosa.

Opetushallituksen tiedonkeruun perusteella perusopetuksen opettajista 95 prosenttia on muodollisesti päteviä. Lukioiden opettajista peräti 98 prosenttia. Ammatillisen koulutuksen opettajista 90 prosenttia sekä vapaan sivistystyön opettajista 82 prosenttia oli muodollisesti päteviä vuonna 2016.

Täydennyskoulutukseen osallistui noin kaksi kolmasosaa opettajista. Kun huomioon otetaan epäformaalimmat tavat, mm. työpaikalla osaamisen kehittäminen, täydentää osaamista, osaamisen kehittäminen kattaa lähes 80 prosenttia opettajista. Tämä on hieman alle OECD-maiden keskitason, mutta toisaalta suomalaisten opettajien koulutustaso on korkea: opettajat suorittavat pääsääntöisesti ylemmän korkeakoulututkinnon.

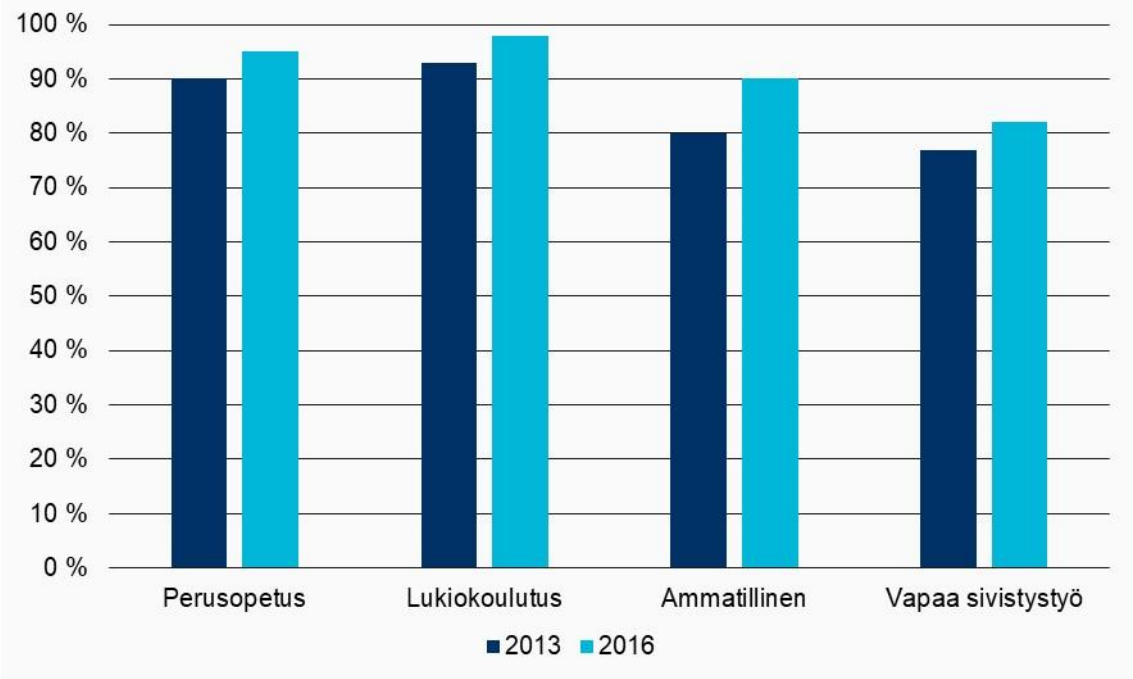

Kuvio 3: Opettajien muodollinen pätevyys. (Lähde: OPH, Opettajat ja rehtorit.)

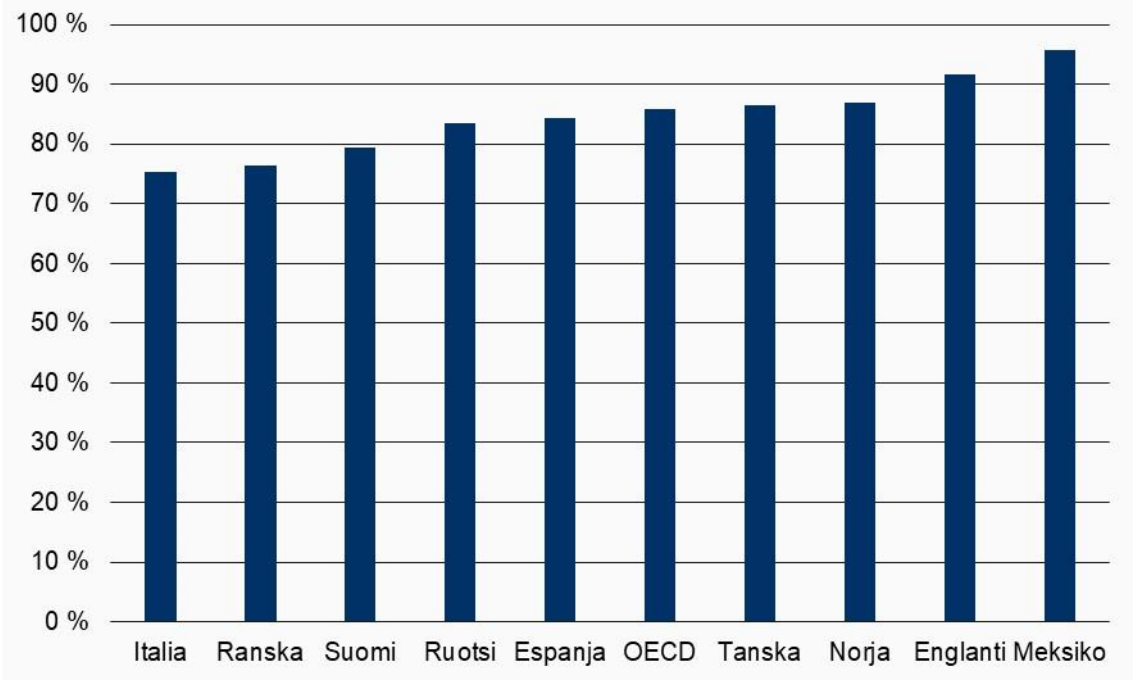

Kuvio 4: Opettajien täydennyskoulutukseen osallistuminen. (Lähde: OECD, TALIS, 2013.)

OECD:n vertailujen mukaan opettajien ansiot vastaavat Suomessa muiden korkeakoulutettujen ansiotasoa.

Tilastokeskuksen mukaan yliopisto- ja korkeakouluopettajien keskiansio oli reilut 4 600 vuonna 2018. Ammatillisen opettajan

keskiansio oli lähes 4 000 euroa. Lukion ja peruskoulun yläluokkien opettajat ansaitsivat keskimäärin hieman yli 4 000 euroa.

Peruskoulun alaluokkien opettajat ja lastentarhaopettajat ansaitsivat lähes 3 200 euroa.

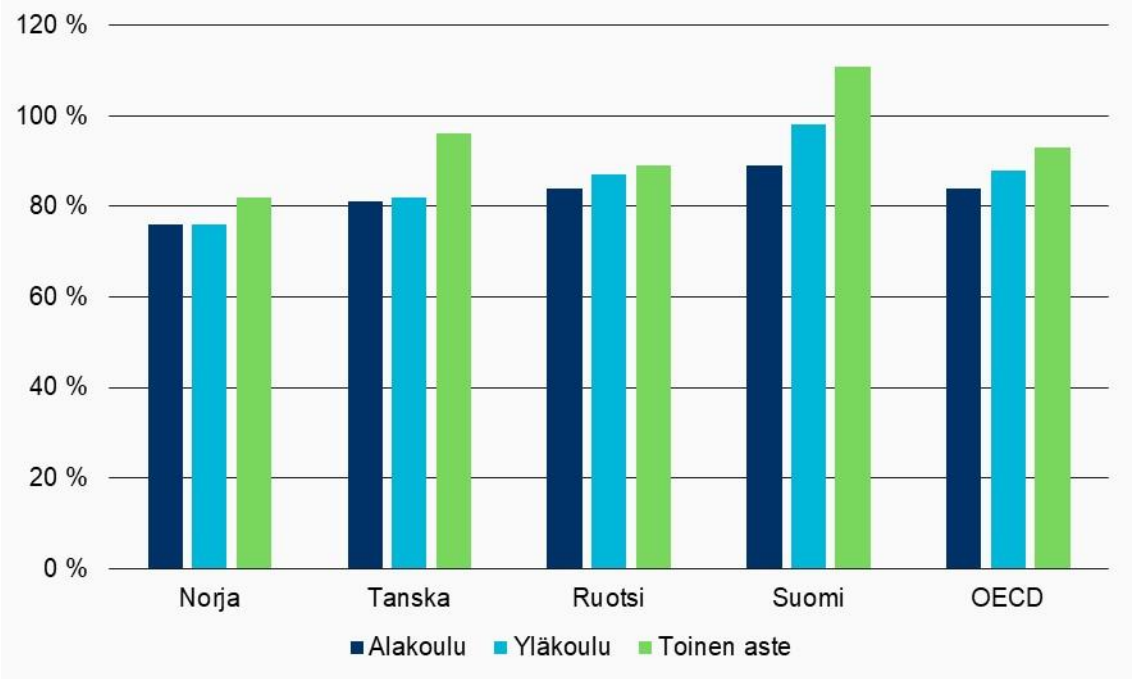

Kuvio 5: Opettajien ansiot suhteessa korkeakoulutettuihin. (Lähde: OECD.)

Julkinen rahoitus ja koulutusmenot

Tilastokeskuksen mukaan julkiset menot koulutukseen ovat laskeneet jopa nimellisesti viime vuosina. Reaalista laskua tapahtui hieman myös edellisellä vuosikymmenellä. Reaalisesti koulutuksen julkinen rahoitus on vaihdellut kolme viimeisintä vuosikymmentä 12–14 miljardin euron välillä. Suhteessa BKT:hen panostus koulutukseen on ollut trendinomaisesti laskussa. Nykyään panostus on noin 5,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Myös suhteutettuna koko julkiseen talouteen koulutuksen osuus on laskenut ollen nykyään noin 10,5 prosenttia.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2017 esiopetuksessa ja lukiokoulutuksessa koulutuksen järjestäjien menot opiskelijaa kohden ovat 6 000 euroa vuodessa ja ne ovat säilyneet reaalisesti lähes muuttumattomina reilun vuosikymmenen ajan. Perusopetuksessa panostus oppilasta kohden on reilut 8 500 euroa, panostuksen hieman noustuakin. Ammattikorkeakoulutuksessa meno on ollut hieman laskeva ollen nykyään reilut 6 500 euroa per opiskelija. Reaalisesti merkittävin lasku on tapahtunut ammatillisessa koulutuksessa. Nykyään panostus opiskelijaa kohden on 9 000 euroa, kun vielä vuosikymmenen alussa panostus oli yli 11 000. Yliopisto-opiskelijaa kohden meno on reilut 14 500 euroa. Reaalinen taso on säilynyt.

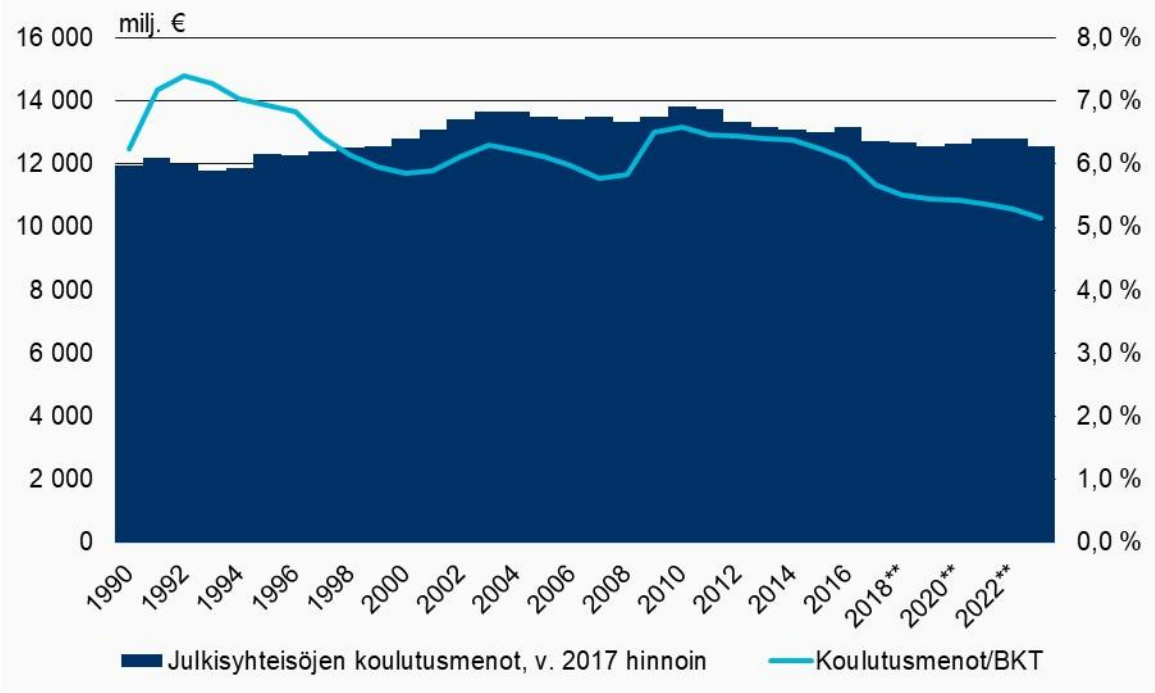

Kuvio 6: Julkinen panostus koulutukseen. (Lähde: Tilastokeskus, 2018**–23** Sivista.)

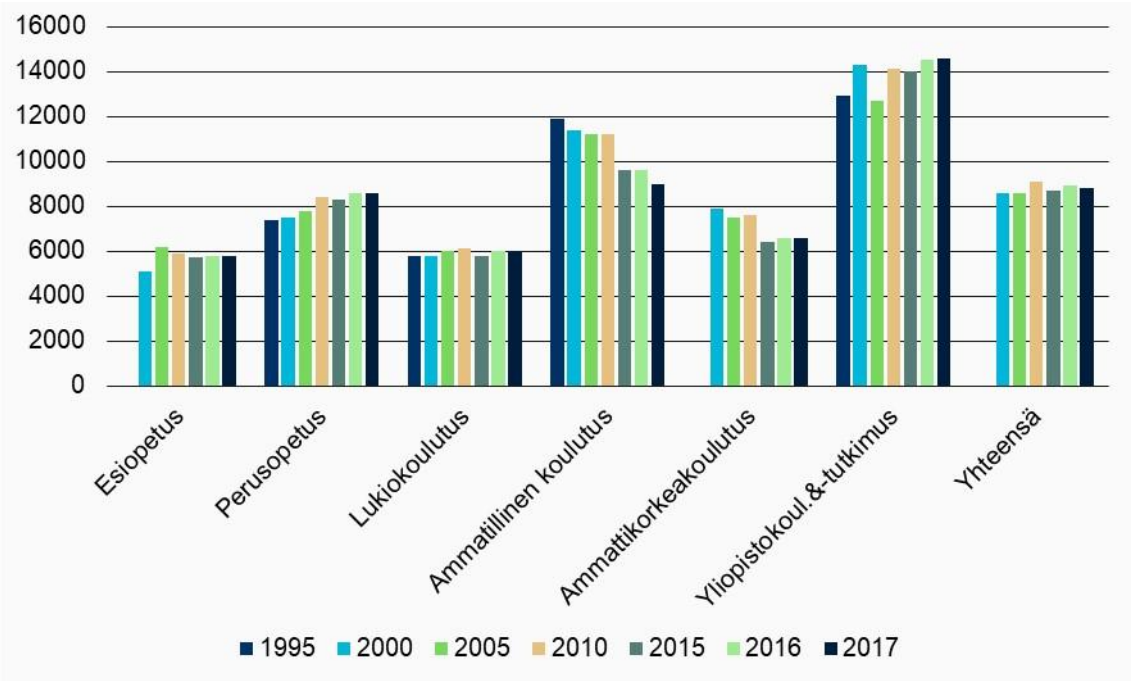

Kuvio 7: Reaaliset käyttömenot per opiskelija vuodessa. (Lähde: Tilastokeskus.)

Tilastokeskuksen mukaan koulutuksen menoista lähes puolet on palkkoja ja muita palkansaajakorvauksia. Lisäksi sivukulut muodostavat 16 prosenttia menoista. Siten henkilöstömenot ovat noin kaksi kolmasosaa koulutusmenoista. Reilu viidennes menoista muodostuu tavaroiden ja palveluiden ostoista. Pääomainvestoinnit vievät lähes kaiken lopun – 13 prosenttia – menoista.

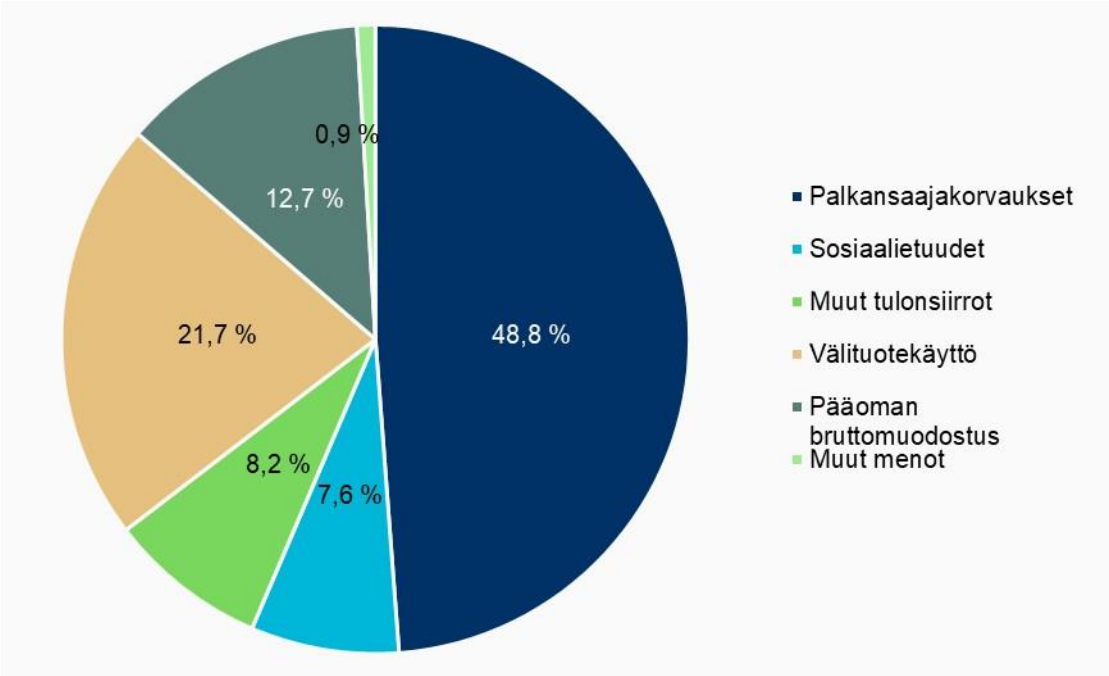

Kuvio 8: Koulutusmenojen rakenne. (Lähde: Tilastokeskus.)

OPISKELIJAT JA OSAAMINEN

Aikuiskoulutukseen eli erityisesti aikuisia varten järjestettyyn koulutukseen osallistui 18–64 -vuotiaista vuonna 2017 joka toinen eli 1,6 miljoonaa henkeä Tilastokeskuksen mukaan. Arviona voi sanoa, että koulutuksen järjestäjien koulutukseen osallistuu lähemmäs 2,5 miljoonaa suomalaista vuodessa tutkinto- ja aikuisopiskelijoina. Jos otetaan huomioon muiden järjestämä koulutus ja epäformaalimmat opiskelun muodot, kuten yksittäiset luennot ja esitelmät, suomalaisista yli puolet kouluttautuu vuosittain.

Tutkintotavoitteiseen koulutukseen osallistui noin 1,3 miljoonaa opiskelijaa vuonna 2018. Opiskelijoiden määrä on ollut kasvussa peruskoulutuksessa ja ammattikorkeakoulutuksessa. Lukiokoulutuksessa on ollut hieman laskeva trendi. Samoin yliopistokoulutuksessa opiskelijoiden määrä on ollut laskeva. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijoiden määrä on ollut kasvava lukuun ottamatta aivan viime aikoja.

	Uudet opiskelijat	Opiskelijat	Valmistuneet
Ammatillinen peruskoulutus	97 524	264 898	62 743
Ammattikorkeakoulutus	39 133	142 022	27 965
Yliopistokoulutus	26 247	153 429	30 773
Oppisopimuskoulutus	25 582	57 398	16 845
YHTEENSÄ	188 486	617 747	138 326

Taulukko 12: Tutkintotavoitteisen koulutuksen opiskelijat ja valmistuneet 2018. (Lähde: Tilastokeskus.)

Koulutukseen hakeutuminen ja sijoittuminen

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2017 peruskoulun päättäneistä lähes kaikki 9. luokan päättäneet hakivat välittömästi jatko-opintoihin. Hakematta jätti vain 0,4 prosenttia. Tutkintotavoitteisessa koulutuksessa ei jatkanut 6 prosenttia. Näistäkin lähes puolet jatkoi valmistavassa koulutuksessa.

Lukiokoulutuksessa jatkoi heti peruskoulun jälkeen 53 prosenttia ja ammatillisessa koulutuksessa 41 prosenttia. Vuonna 2016 tutkintotavoitteisen ja valmistavan koulutuksen ulkopuolelle jääneistäkin yli 60 prosenttia jatkoi tutkintokoulutuksessa 2017.

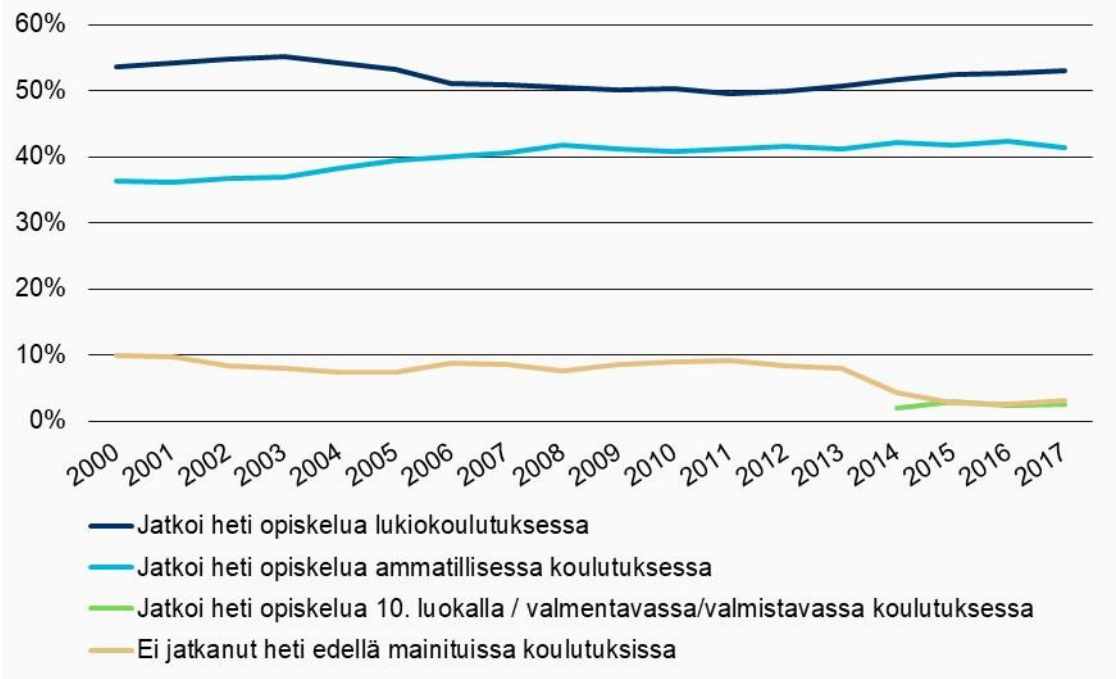

Kuvio 9: Peruskoulun jälkeen sijoittuminen. (Lähde: Tilastokeskus.)

Vuoden 2017 uusista ylioppilaista jatko-opiskelupaikkaa haki 75 prosenttia. Uusista ylioppilaista 72 prosenttia ei kuitenkaan jatkanut tutkintoon johtavassa koulutuksessa ylioppilaaksitulovuonna. Kymmenessä vuodessa jatko-opintojen ulkopuolelle jääneiden osuus uusista ylioppilaista on kasvanut 15 prosenttiyksikköä

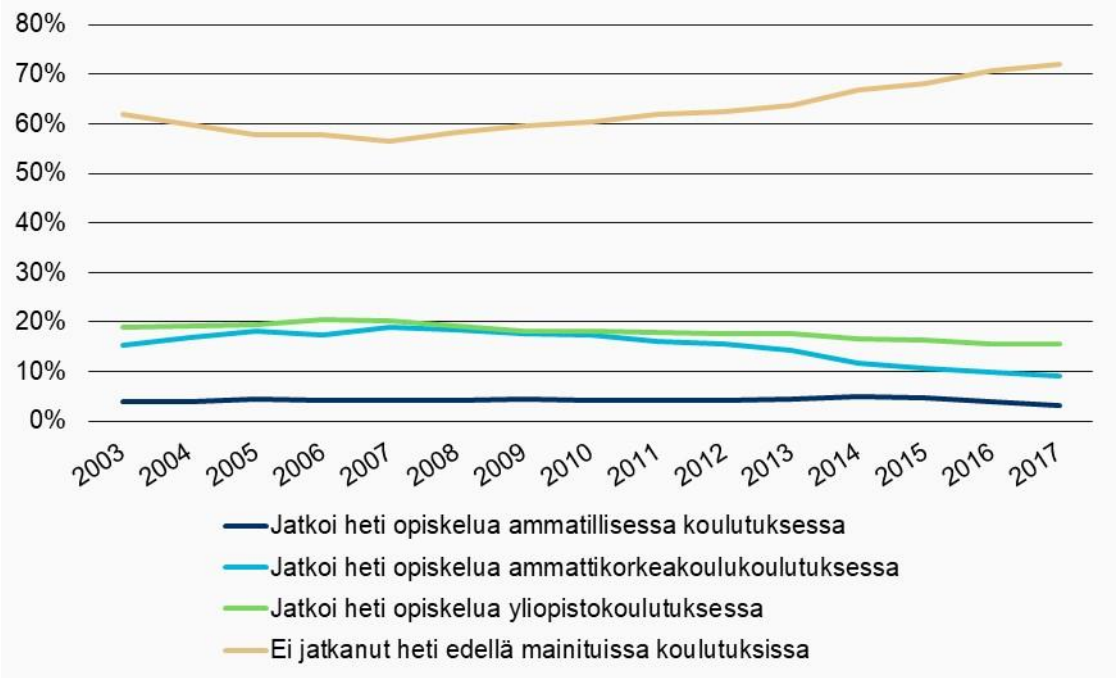

Kuvio 10: Lukion jälkeen sijoittuminen. (Lähde: Tilastokeskus.)

Vuoden 2014 uusista ylioppilaista välittömästi jatkoi tutkintoon johtavassa koulutuksessa 33 prosenttia. Vuoden 2015 loppuun mennessä jatkajia oli 58 prosenttia, vuoden 2016 loppuun mennessä 71 prosenttia ja vuoden 2017 loppuun mennessä 74 prosenttia.

Opintojen keskeyttäminen ja eteneminen

Lukuvuonna 2016/2017 opiskelijoista 6,1 prosenttia keskeytti opintonsa Tilastokeskuksen mukaan. Näistä kuitenkin prosenttiyksikkö hakeutui toiselle koulutussektorille. Näin kävi etenkin lukio- ja ammattikorkeakoulutuksessa. Miehillä keskeyttäminen oli 1,7 prosenttiyksikköä naisia yleisempää.

Nuorille suunnatussa lukiokoulutuksessa keskeyttämisprosentti oli 3,1, nuorille suunnatussa ammatillisessa koulutuksessa 7,4, ammattikorkeakoulukoulutuksessa 7,3 ja yliopistokoulutuksessa (alemmat ja ylemmät) 5,9 prosenttia.

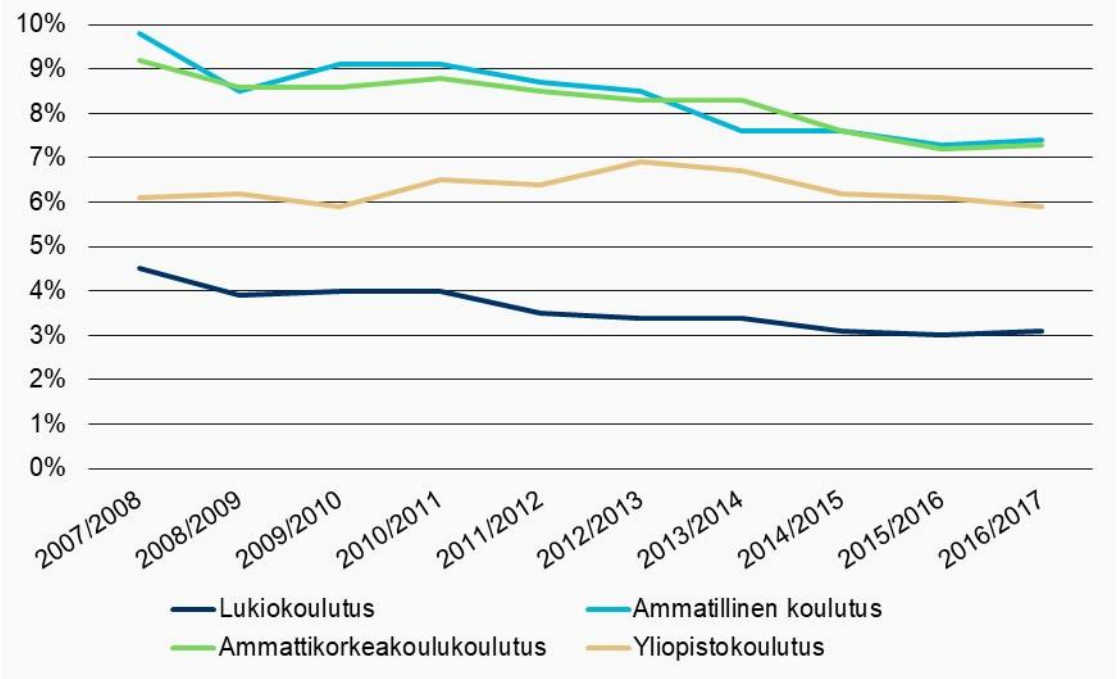

Kuvio 11: Keskeyttäneiden osuus opiskelijoista. (Lähde: Tilastokeskus.)

Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2017 loppuun mennessä tavoiteajassa eli kolmessa ja puolessa vuodessa nuorille suunnatun ammatillisen koulutuksen opiskelijoista 68 prosenttia suoritti tutkinnon ja 75 prosenttia korkeintaan neljässä ja puolessa vuodessa. Naiset suorittivat tutkinnon hieman miehiä nopeammin.

Lukion uusista opiskelijoista 82 prosenttia suoritti lukion oppimäärän korkeintaan kolmessa ja puolessa vuodessa sekä 89 prosenttia korkeintaan neljässä ja puolessa vuodessa. Lukiossa opiskelevat miehet suorittivat lukiotutkinnon hieman hitaammin kuin naiset.

Ammattikorkeakoulututkinnon suoritti neljässä ja puolessa vuodessa 51 prosenttia koulutuksen aloittaneista. Miehistä tutkinnon suoritti tavoiteajassa 35 prosenttia ja naisista 64 prosenttia, jolloin läpäisyasteiden välinen ero oli 29 prosenttiyksikköä.

Yliopistokoulutuksen opiskelijoista 63 prosenttia suoritti alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon viidessä ja puolessa vuodessa sekä 72 prosenttia seitsemässä ja puolessa vuodessa. Viidessä ja puolessa vuodesta naisista tutkinnon suoritti 69 prosenttia, kun miehistä tutkinnon suoritti 55 prosenttia.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2017 yli puolet vähintään 18-vuotiaista opiskelijoista kävi opintojen ohella töissä. Naisista 56 prosentilla ja miehistä 50 prosentilla oli työsuhde opintojen ohessa. Työssäkäynti oli yleisintä yliopisto- ja ammattikorkeakouluopintojen yhteydessä.

Yliopisto-opiskelijoista oli opintojen ohessa työsuhde 56 prosentilla ja ammattikorkeakouluopiskelijoista 58 prosentilla. Ammatillisen koulutuksen opiskelijoista 53 prosenttia kävi työssä opintojen ohella. Lukiota suorittavista 31 prosenttia kävi töissä koulun ohessa.

Aloittamis-vuosi	Lukiokoulutuksen uusia opiskelijoita yhteensä	Ylioppilastutkinnon suorittaneita		Ammatillisen peruskoulutuksen uusia opiskelijoita yhteensä	Ammatillisen tutkinnon suorittaneita	
			%			%
2000	37 709	33 513	88,9	50 552	40 808	80,7
2001	36 957	32 847	88,9	48 330	39 260	81,2
2002	35 695	31 748	88,9	46 815	37 882	80,9
2003	36 714	32 592	88,8	46 000	37 070	80,6
2004	36 020	32 058	89,0	48 482	39 285	81,0
2005	35 065	31 252	89,1	48 041	39 051	81,3
2006	35 007	31 171	89,0	48 705	40 141	82,4
2007	34 510	30 721	89,0	48 247	39 715	82,3
2008	34 793	31 218	89,7	48 336	39 856	82,5
2009	34 064	30 471	89,5	50 671	40 953	80,8
2010	33 705	30 256	89,8	50 533	40 612	80,4
2011	32 897	29 669	90,2	50 499	39 977	79,2
2012	32 183	28 969	90,0	49 759	38 616	77,6
2013	31 884	28 503	89,4	48 679	36 336	74,6
2014	31 638	25 779	81,5	47 459	32 133	67,7

Taulukko 13: Uusien opiskelijoiden opintojen kulku vuoden 2017 loppuun mennessä toisella asteella. (Lähde: Tilastokeskus.)

Aloittamis-vuosi	Ammattikor-keakoulutuk-sen uusia opis-kelijoita yh-teensä	Tutkinnon suorittaneita		Yliopistokoulu-tuksen uusia opiskelijoita yh-teensä	Alemman korkeakoulutut-kinnon suorittaneita	
			%			%
2000	26 091	19 417	74,4	19 783	15 819	80,0
2001	26 223	19 521	74,4	21 018	16 782	79,8
2002	28 526	20 295	71,1	21 245	16 765	78,9
2003	28 776	20 275	70,5	20 763	16 458	79,3
2004	29 332	20 624	70,3	20 827	16 236	78,0
2005	29 053	20 451	70,4	20 744	16 294	78,5
2006	28 531	20 127	70,5	19 988	15 831	79,2
2007	28 329	19 979	70,5	19 461	15 151	77,9
2008	28 302	20 083	71,0	19 396	14 877	76,7
2009	28 400	19 646	69,2	19 940	14 864	74,5
2010	29 030	19 697	67,9	19 766	14 132	71,5
2011	28 646	19 042	66,5	19 827	13 643	68,8
2012	28 093	17 491	62,3	22 815	14 296	62,7
2013	26 894	13 577	50,5	23 162	12 437	53,7
2014	27 881	7 886	28,3	23 919	8 772	36,7

Taulukko 14: Uusien opiskelijoiden opintojen kulku vuoden 2017 loppuun mennessä korkeakouluissa. (Lähde: Tilastokeskus.)

Väestön koulutustaso ja osaamisen ylläpito

Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2018 loppuun mennessä 3 399 532 henkeä eli 73 prosenttia 15 vuotta täyttäneestä väestöstä oli suorittanut tutkinnon perusasteen jälkeen. Tutkinnon suorittaneiden osuus kasvoi yhdellä prosenttiyksiköllä edellisvuoteen verrattuna.

Vuonna 2018 korkea-asteen tutkinnon oli suorittanut 32 prosenttia väestöstä. Korkeimmin koulutettuja olivat 40–44 -vuotiaat, joista korkea-asteen tutkinnon oli suorittanut 47 prosenttia. Nuoremmissa ikäryhmissä korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus ei nouse yhtä korkeaksi. 35–39 -vuotiaissa korkea-asteen tutkinnon suorittaneita oli 44 prosenttia ja 30–34 -vuotiaissa puolestaan 40 prosenttia.

Miehet olivat suorittaneet naisia enemmän tutkintoja yli 75-vuotiaiden ikäryhmässä, minkä lisäksi 70–74 -vuotiaiden ikäryhmässä miesten osuus korkea-asteen tutkinnon suorittaneista oli naisia suurempi. Alle 70-vuotiaissa naiset olivat enemmistönä sekä tutkinnon suorittaneissa että korkea-asteen tutkinnon suorittaneissa.

Kaikista naisista korkea-asteen tutkinnon oli suorittanut 36 prosenttia ja perusasteen tutkinnon varassa oli 26 prosenttia. Miehistä korkea-asteen tutkinnon oli suorittanut 28 prosenttia ja ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa oli 28 prosenttia.

Vuonna 2018 pelkän perusasteen suorittaneita 20–29-vuotiaita oli 102 673 henkilöä, joka on 15 prosenttia ikäluokasta. Miehistä perusasteen varassa oli 17 prosenttia ja naisista 13 prosenttia ikäluokasta. Toisen polven ulkomaalaistaustaisista tutkinnon suorittamattomien osuus oli toistakymmentä prosenttiyksikköä korkeampi.

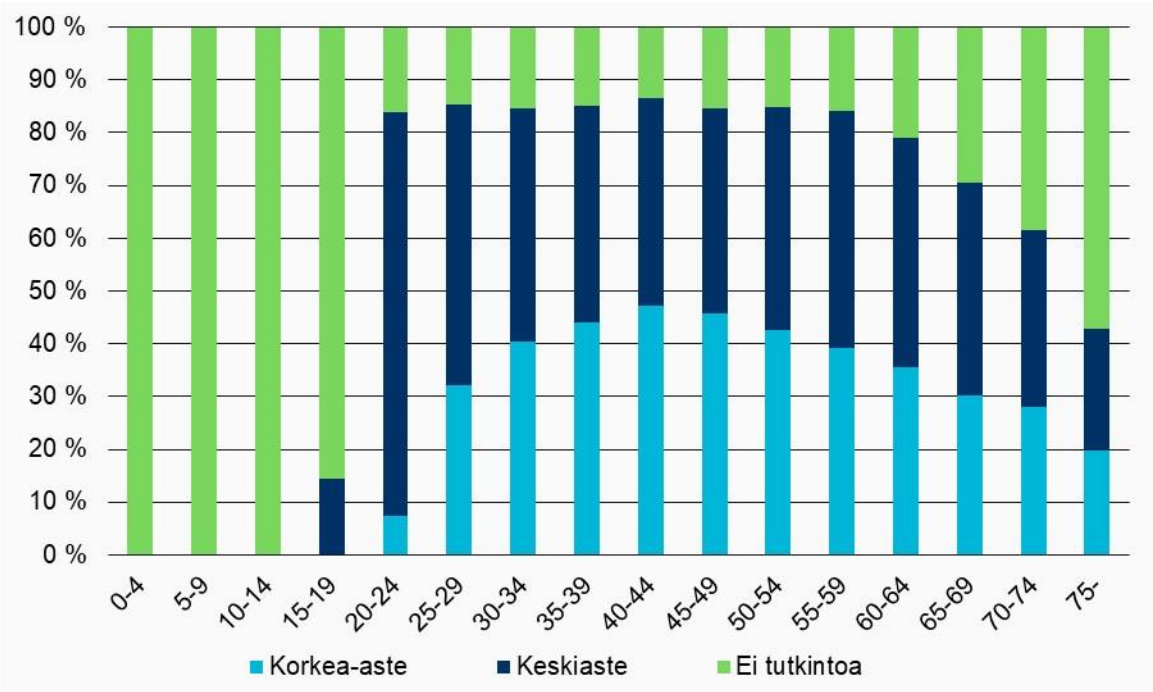

Kuvio 12: Väestön koulutusrakenne 2018. (Lähde Tilastokeskus.)

Tilastokeskuksen mukaan oppilaitosten tutkintoon johtamattoman koulutuksen (ei sisällä yliopistojen avointa koulutusta) järjestäminen väheni vuonna 2017. Opetusta annettiin vuonna 2017 runsas 5 miljoonaa tuntia, yli 12 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Myös osallistujien määrä (brutto-opiskelijamäärä) pieneni noin 2 miljoonaan. Tämä on 7 prosentin vähennys edellisvuoteen verrattuna.

Kaikista oppilaitosten tutkintoon johtamattoman koulutuksen opetustunneista runsas puolet annettiin vapaana sivistystyönä järjestettynä koulutuksena ja 15 prosenttia annettiin avoimena ammattikorkeakouluopetuksena. Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus kattoi kaikista opetustunneista 12 prosenttia. Kaikista osallistujista lähes neljä viidestä opiskeli vapaana sivistystyönä järjestetyssä koulutuksessa ja lähes joka kymmenes työnantajan tilaamassa koulutuksessa.

Tilastokeskuksen mukaan kurssimuotoista koulutusta oli järjestänyt 78 prosenttia yrityksistä vuonna 2015. Kaikkien yritysten työntekijöistä osallistui kurssimaiseen henkilöstökoulutukseen vuoden 2015 aikana 44 prosenttia. Yritysten järjestämään kurssimuotoiseen henkilöstökoulutukseen osallistuneiden osuus on kasvanut kymmenessä vuodessa erityisesti 10–49 hengen yrityksissä. Suurissa vähintään 250 hengen yrityksissä osallistuminen on pysynyt ennallaan.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ammatilliset oppilaitokset	125 609	118 688	94 366	77 079	71 919	97 568
Ammatilliset erityis- ja erikois-oppilaitokset	122 844	117 247	184 215	171 198	180 348	95 756
Ammatilliset aikuiskoulutus-keskukset	98 557	85 981	81 452	62 772	59 335	49 560
Musiikkioppilaitokset	1 796	1 805	2 265	2 400	2 509	6 525
Urheiluopistot	114 859	144 849	119 148	140 447	139 628	143 831
Kansanopistot	150 063	131 740	130 839	121 413	115 975	113 163
Kansalaisopistot	1 166 670	1 181 033	1 156 230	1 143 711	1 139 623	1 074 874
Opintokeskukset	244 214	236 368	258 332	241 115	245 507	224 344
Kesäyliopistot	104 195	101 365	98 416	92 631	82 845	87 265
Ammattikorkeakoulut	82 272	71 127	79 255	86 389	96 556	99 190
Muut	8 906	9 472	8 675	8 560	7 545	7 211
YHTEENSÄ	2 219 985	2 199 675	2 213 193	2 147 715	2 141 790	1 999 287

Taulukko 15: Oppilaitosten tutkintoon johtamattomaan koulutuksen osallistujat. (Lähde: Tilastokeskus.)

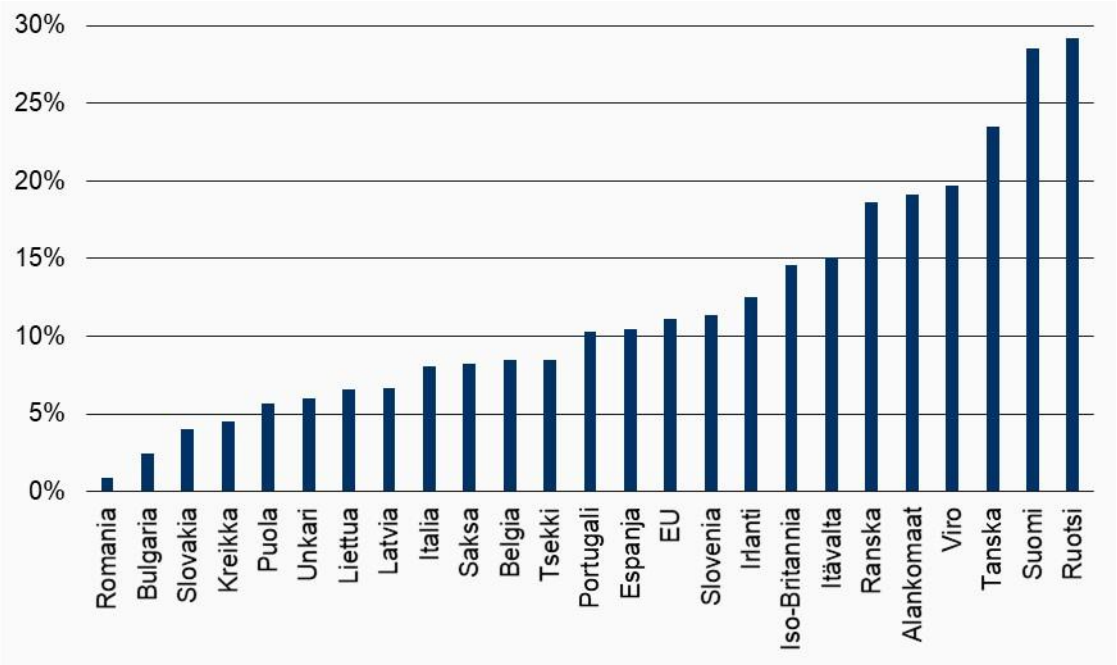

Kuvio 13: Koulutukseen osallistuvien 25-64 -vuotiaiden osuus 2018. (Lähde: Eurostat.)

Eurostatin keräämien tietojen perusteella Suomessa 25–64 -vuotiaiden osallistuminen koulutukseen on eurooppalaista huippua: 28,5 prosenttia tuon ikäisistä aikuisista osallistui koulutukseen tutkimusta edeltäneen neljän viikon sisällä. Hieman edellä on vain Ruotsi. EU- ja euroalueella keskimäärin 11 prosenttia 25–64 -vuotiaista osallistuu koulutukseen.

Vastavalmistuneiden työllistyminen

Tilastokeskuksen mukaan vastavalmistuneet työllistyivät 4 prosenttiyksikköä paremmin vuonna 2017 kuin vuotta aiemmin. Vuoden kuluttua valmistumisesta oli työllistynyt lähes 70 prosenttia. Päätoimisesti työskenteli 55 prosenttia ja opiskelujen ohella oli töissä 15 prosenttia. Päätoimisesti työskentelevien osuus oli kasvanut 4 prosenttiyksikköä. Työttömänä oli 10 prosenttia.

Vuonna 2017 vastavalmistuneiden naisten ja miesten ero työllistymisessä kapeni 1,5 prosenttiyksikköä edelliseen vuoteen nähden. Kaikista vastavalmistuneista naisista työssä oli 73 prosenttia ja miehistä 65 prosenttia.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen suorittaneiden työllisyys parani eniten, 5 prosenttiyksikköä. Heistä työssä oli 70 prosenttia. Naisista 74 prosenttia ja miehistä 65 prosenttia.

Ammattikorkeakoulututkinnon ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista oli töissä 86 prosenttia vuoden kuluttua valmistumisesta. Korkeakoulututkinnon suorittaneista sekä naiset että miehet työllistyivät lähes yhtä hyvin. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista vuoden kuluttua valmistumisesta oli työllistynyt 95 prosenttia. Vastavalmistuneista tohtoreista oli töissä 83 prosenttia.

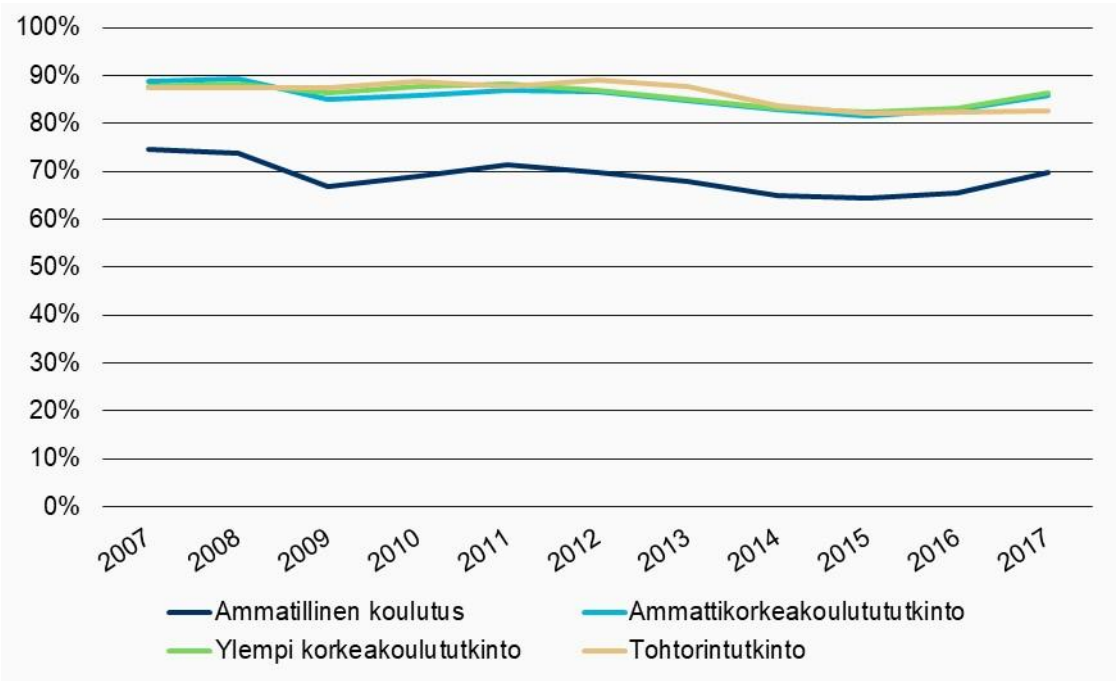

Kuvio 14: Tutkinnon suorittaneiden työllisyysaste vuoden kuluttua valmistumisesta. (Lähde. Tilastokeskus.)

TUTKIMUS, KEHITTÄMINEN JA INNOVAATIOT

Korkeakoulujen tutkimustoiminta

Korkeakoulujen tutkimusmenot ovat yli kaksinkertaistuneet vuosituhannen alusta. Kehitys hidastui vuosina 2010–2016, mutta kääntyi kasvuun vuonna 2017. Vuonna 2018 korkeakoulujen tutkimusmenot olivat 1,62 miljardia euroa. Ammattikorkeakoulujen osuus tästä oli 11 prosenttia sekä loput yliopistojen ja yliopistollisten keskussairaaloiden.

Tutkimustoiminnan rahoituksesta valtion budjettirahoitus kattoi 46 prosenttia ja muu ulkopuolinen rahoitus 52 prosenttia. Loppu oli korkeakoulujen omaa rahoitusta mm. pääoman tuottoja. Opetus- ja kulttuuriministeriön suoran perusrahoituksen lisäksi tärkeimpiä rahoituslähteitä olivat Suomen Akatemia ja Business Finland (ent. Tekes). Muusta rahoituksesta tärkeimpiä tahoja olivat EU-rahoitus, kotimaiset rahastot ja ulkomaat. Näiden merkitys on kasvanut viime vuosina.

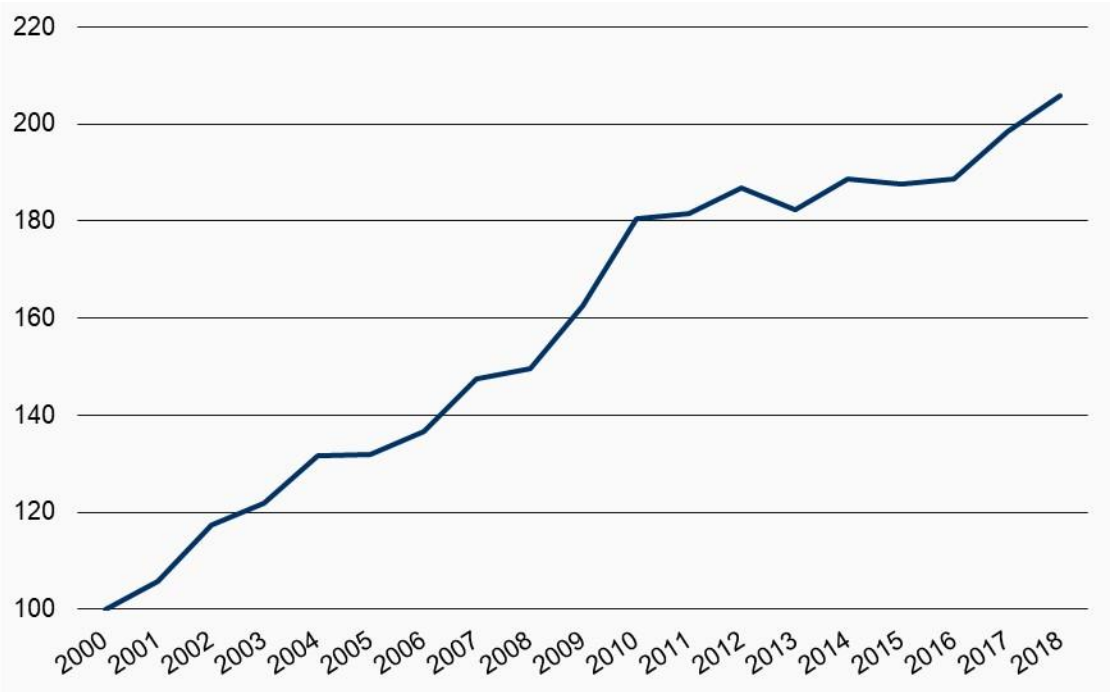

Kuvio 15: Korkeakoulujen tutkimusmenojen kehitys. (Lähde: Tilastokeskus.)

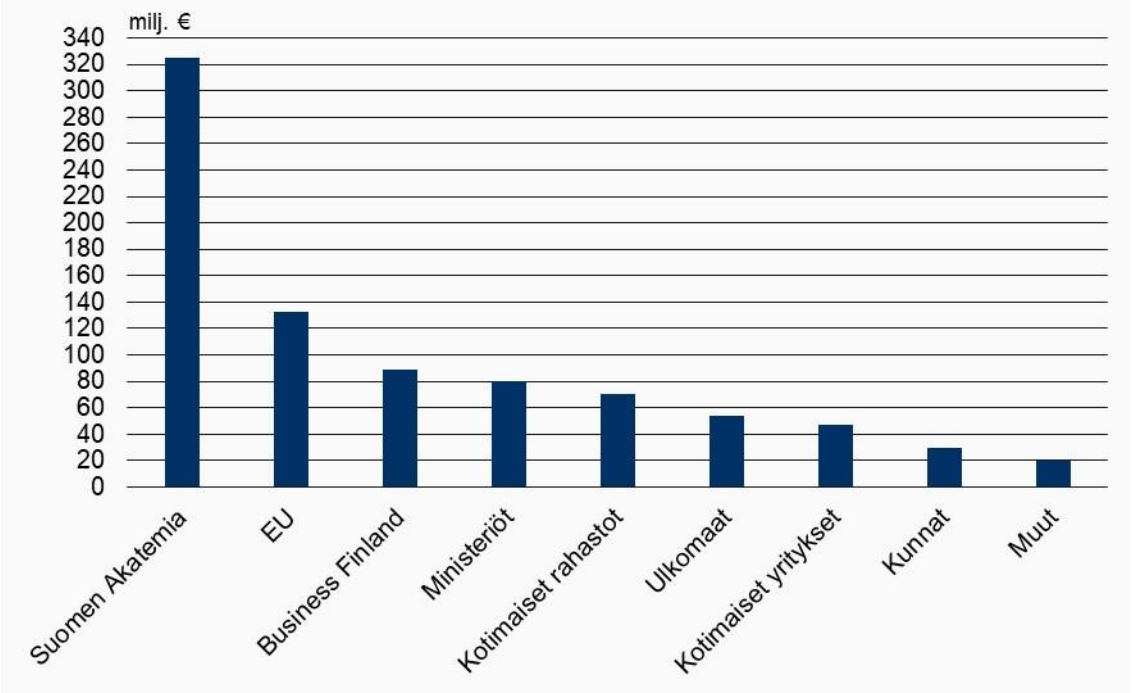

Kuvio 16: Korkeakoulujen tutkimusrahoituksen lähteet 2018. (Lähde Tilastokeskus.)

T&K-panostus

Tilastokeskuksen mukaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot olivat kokonaisuutena 6,4 miljardia euroa vuonna 2018. Panostukset nousivat edellisvuodesta 265 miljoonaa euroa. Tutkimusmenojen viiden vuoden mittainen supistuminen päättyi 2017–2018. Tätä ennen kasvua kirjattiin edellisen kerran vuonna 2011.

Kasvua oli kaikilla sektoreilla, yrityksissä 5 prosenttia, korkeakouluissa 3,6 prosenttia ja julkisella sektorilla 1,6 prosenttia vuoteen 2017 verrattuna. T&K-panostuksista 66 prosenttia tapahtui yksityisellä sektorilla, 25 prosenttia korkeakouluissa ja 9 prosenttia julkisella sektorilla. Yrityssektorin panostus on kääntynyt kasvuun, mutta osuus kokonaismenoista on laskenut kymmenessä vuodessa yli 8 prosenttiyksikköä.

Tutkimus- ja kehittämismenojen suhde bruttokansantuotteeseen vuonna 2018 oli 2,7 prosenttia eli käytännössä samalla tasolla kuin vuonna 2016 ja 2017. BKT-suhde on tärkeissä kilpailijamaissa pääsääntöisesti kasvanut tai ainakin säilynyt entisellään viimeisen kymmenen vuoden aikana. Suomessa suhde on laskenut 3,75 prosentista vuonna 2009.

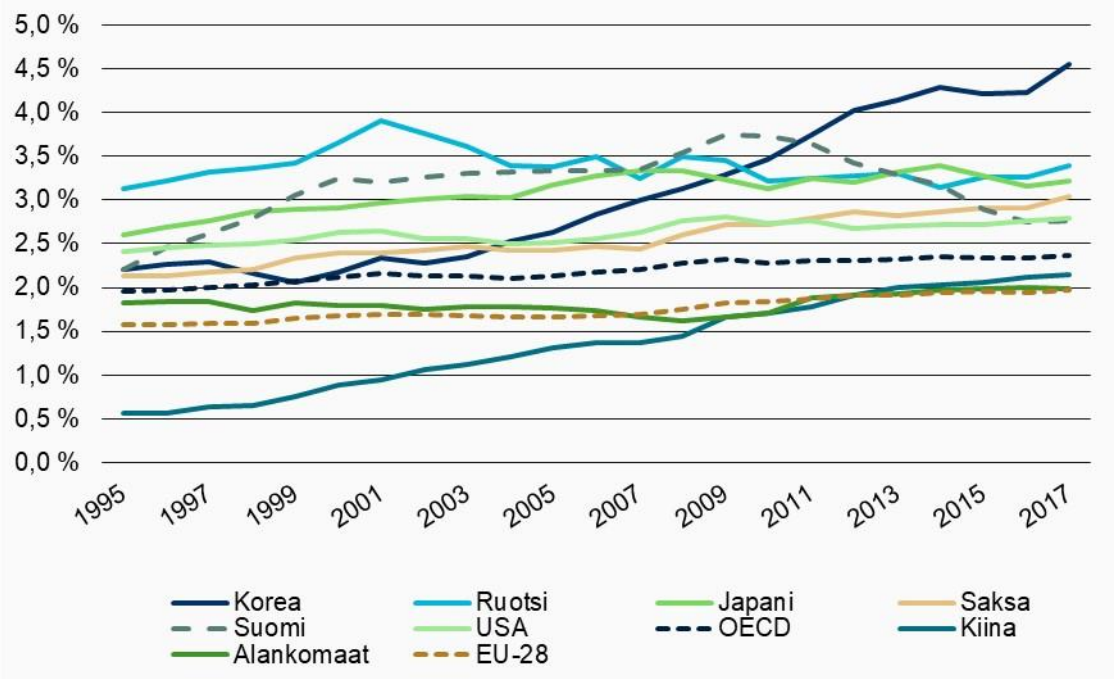

Kuvio 17: T&K-panostus suhteessa BKT:hen. (Lähde: OECD.)

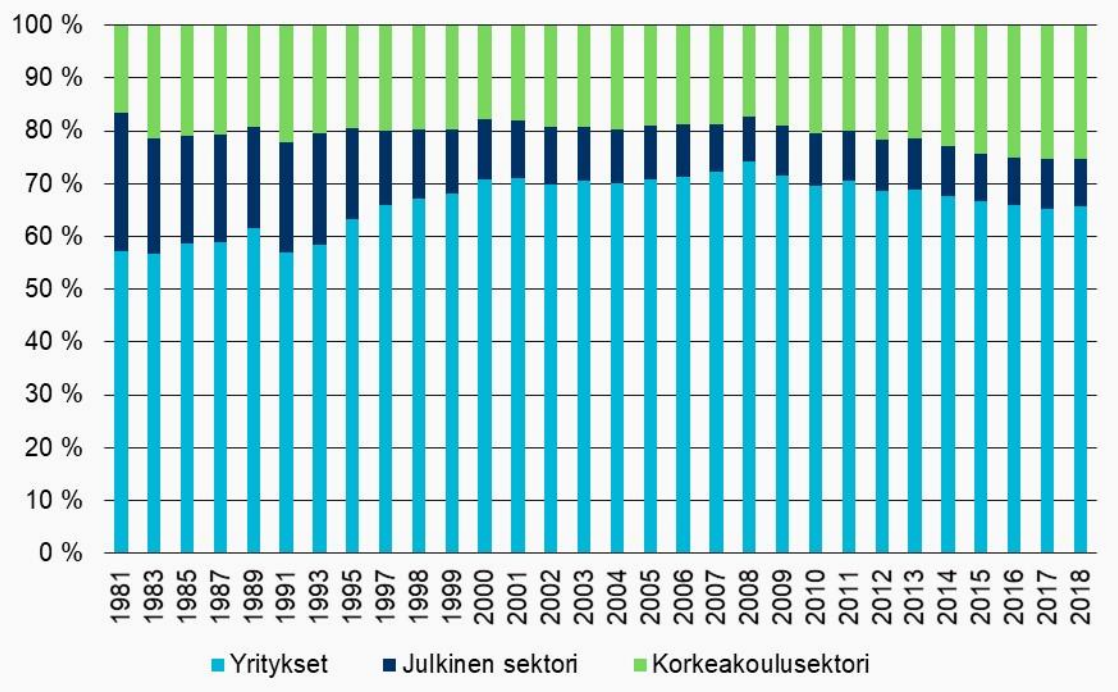

Kuvio 18: T&K-panostuksen jakautuminen sektoreiden välillä. (Lähde: Tilastokeskus.)

Tilastokeskuksen mukaan valtion budjettirahoitus kasvoi tasaisesti vuosikymmenen alkuun saakka. Tämän jälkeen on tapahtunut pientä laskua. Rahoituksen lasku on

tapahtunut etenkin Business Finlandin kautta kulkevassa rahoituksessa. Suurinta kasvu on ollut Suomen Akatemian kautta. Osin rahoitus on siirtynyt yliopistojen perusrahoituksesta Akatemialle. Tämä on usein samalla tarkoittanut tiukempaa kilpailua rahoituksesta.

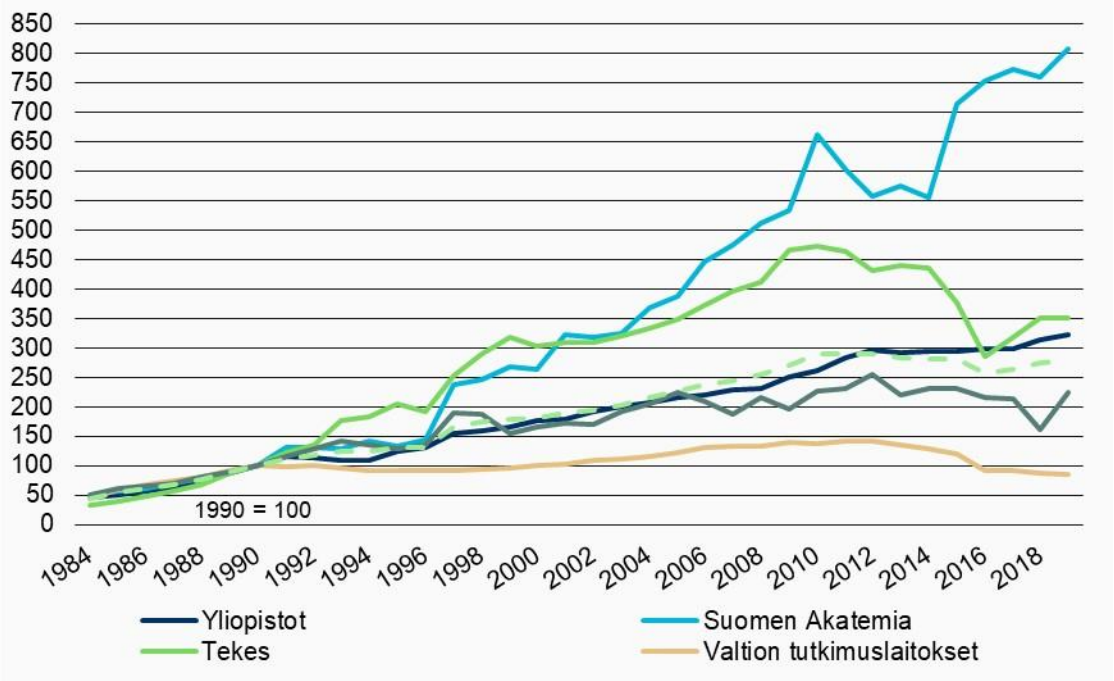

Kuvio 19: Valtion T&K-rahoituksen kehitys budjetissa. (Lähde: Tilastokeskus.)

T&K-henkilöstö ja innovaatiotoiminta

Luonnollisesti rahoitus näkyy tutkimus- ja tuotekehitystehtävissä työskentelevien määrässä. Tilastokeskuksen mukaan T&K-tehtävissä työskenteli vuonna 2018 kaikkiaan 73 900 henkilöä, joista 40 prosenttia korkeakoulusektorilla. T&K-henkilöstön kokonaismäärä on kääntynyt nousuun parin viime vuoden aikana laskettuaan aiemmin vuoden 2011 jälkeen.

Kasvu tuli käytännössä yksinomaan korkeakoulusektorilta, jossa tutkimushenkilökunnan määrä nousi neljä prosenttia. Naisten osuus tutkimushenkilöstöstä pysyi ennallaan ollen 35 prosenttia. Naistutkijoiden osuus vaihtelee sektoreittain, sillä yrityksissä naisten osuus oli viidesosa, julkisella sektorilla 48 prosenttia ja korkeakouluissa 51 prosenttia.

Tutkimustyövuosia vuonna 2018 tehtiin kaikkiaan 50 000. Määrä nousi edellisvuodesta 1 012 työvuotta eli reilut kaksi prosenttia. Tutkimustyövuosien kasvu jakautui lähes tasan yritysten ja korkeakoulujen kesken. Työvuosista 57 prosenttia tehtiin yrityksissä, 33 prosenttia korkeakouluissa ja loput 10 prosenttia julkisella sektorilla.

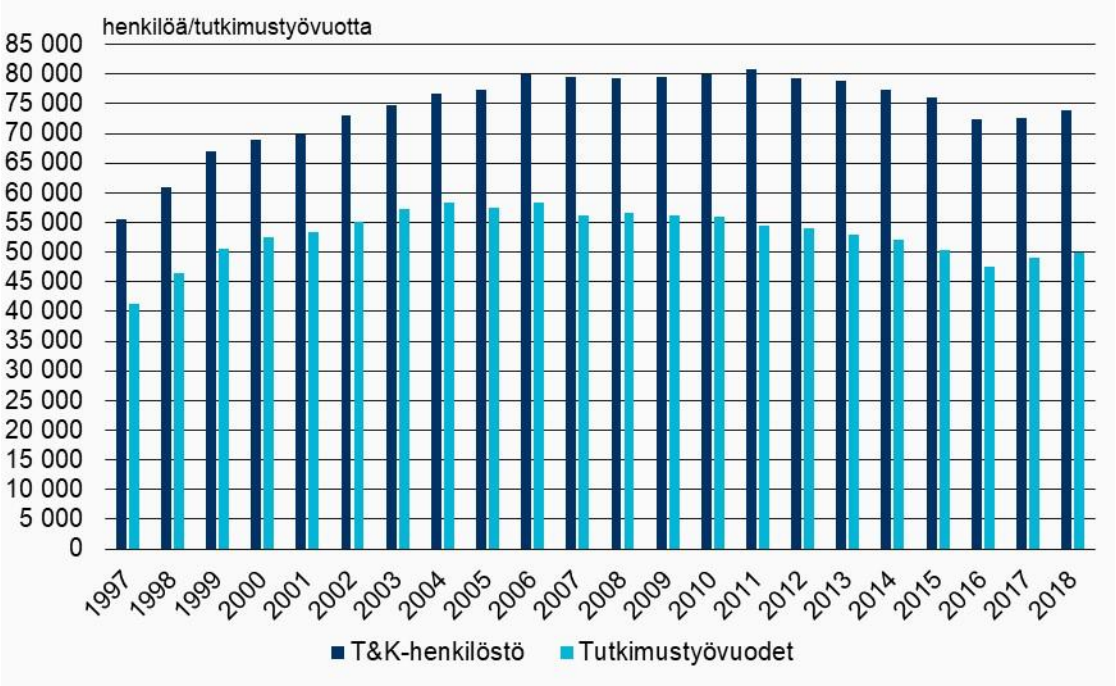

Kuvio 20: T&K-henkilöstö ja tutkimustyövuodet. (Lähde: Tilastokeskus.)

Eurostatin ja Tilastokeskuksen Innovaatiotutkimus on otantapohjainen ja suunnataan vähintään 10 henkilöä työllistäviin yrityksiin. Suomalaisissa yrityksissä innovaatiotoiminta on hyvin yleistä kansainvälisesti vertaillen.

Tutkimuksen kohteena olleista yrityksistä kaikkiaan 65 prosenttia ilmoitti innovaatiotoiminnan harjoittamisesta vuosina 2014–2016. Tämä oli noin kymmenen prosenttiyksikköä enemmän kuin edellisissä tutkimuksissa, joissa innovaatiotoimintaa ilmoittaneiden osuus on vaihdellut 52–56 prosentin vaiheilla.

Tuote- ja prosessi-innovaatioiden kehittämisestä tai käyttöönotosta ilmoitti kaikkiaan 58 prosenttia yrityksistä, mikä sekin oli huomattavasti aiempaa korkeampi. Edellisissä tutkimuksissa tuotteisiin ja prosesseihin liittyvästä innovaatiotoiminnasta on raportoinut vajaa puolet yrityksistä. Myös markkinointi- ja organisaatioinnovaatioiden käyttöönotosta ilmoitettiin nyt aiempaa yleisemmin. Näitä oli ottanut käyttöönsä 46 prosenttia yrityksistä, kun aiemmissa tutkimuksissa osuus on ollut vajaa 40 prosenttia.

Vaikka palveluiden osalta innovaatiotoiminta näytti yleistyneen jo edellisessä tutkimuksessa, nyt innovaatioiden käyttöönotto yleistyi merkittävästi kauttaaltaan: kaiken tyyppisen innovaatiotoiminnan osalta, niin teollisuudessa kuin palveluissa, ja myös kaikissa kokoluokissa.

Teollisuudessa innovaatiotoiminnasta vuosina 2014–2016 ilmoitti seitsemän yritystä kymmenestä. Palveluissa innovaatiotoimintaa harjoittaneiden osuus oli puolestaan 60 prosenttia.

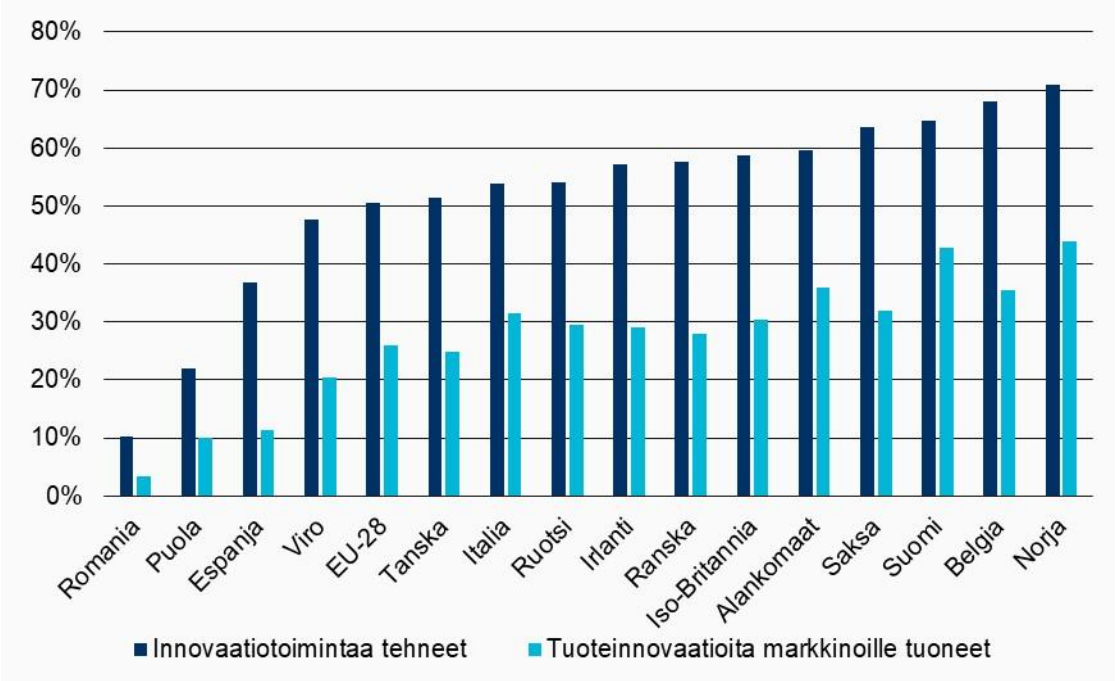

Kuvio 21: Innovaatiotoimintaa tehneiden yritysten osuus 2014-2016. (Lähde: Eurostat.)

Yrityksistä noin viidennes ilmoitti yliopistojen kanssa tehdystä yhteistyöstä vuosina 2014–2016. Kaikkiaan 13 prosenttia ilmoitti yliopistojen kanssa tehdystä innovaatioyhteistyöstä. Niin ikään 13 prosenttia ilmoitti muusta kuin innovaatioyhteistyöstä.

Yhteistyö yleistyi yrityskoon kasvaessa ja teollisuudessa yhteistyötä ilmoittaneiden osuus oli suurempi kuin palveluissa. Teollisuudessa yliopistoyhteistyötä tehneiden osuus vuosina 2014–2016 oli 24 prosenttia. Palvelualoilla yliopistoyhteistyötä tehneiden yritysten osuus oli 15 prosenttia kaikista vastanneista yrityksistä.

Yliopistoyhteistyön tuloksista tärkeimmiksi yritykset arvioivat tietopohjan ja osaamisen vahvistumisen, näkymät tulevaisuuden kehitystrendeihin ja markkinoihin, uuden teknologian, menetelmien tai laitteiden käyttöönoton sekä uusien ja parannettujen tuotteiden kehittämistyön.

Kansainvälinen liikkuvuus

Ainoastaan perusasteen varassa olevien nettomaahanmuutto on ollut viime vuosina positiivinen tai lähes tasapainossa. Tutkinnon suorittaneita on kasvavassa määrin muuttanut enemmän maasta kuin takaisin Suomeen. Viime vuosina etenkin toisen asteen tutkinnon suorittaneiden nettomaastamuutto on kasvanut. Muuttotappio on jopa suurempi kuin kaikkien korkeakouluasteen tutkinnon suorittaneiden yhteenlaskettu tappio. Ainakin osittain tämä liittynee suomalaisnuorten lähtöön ulkomaille suorittamaan opintojaan.

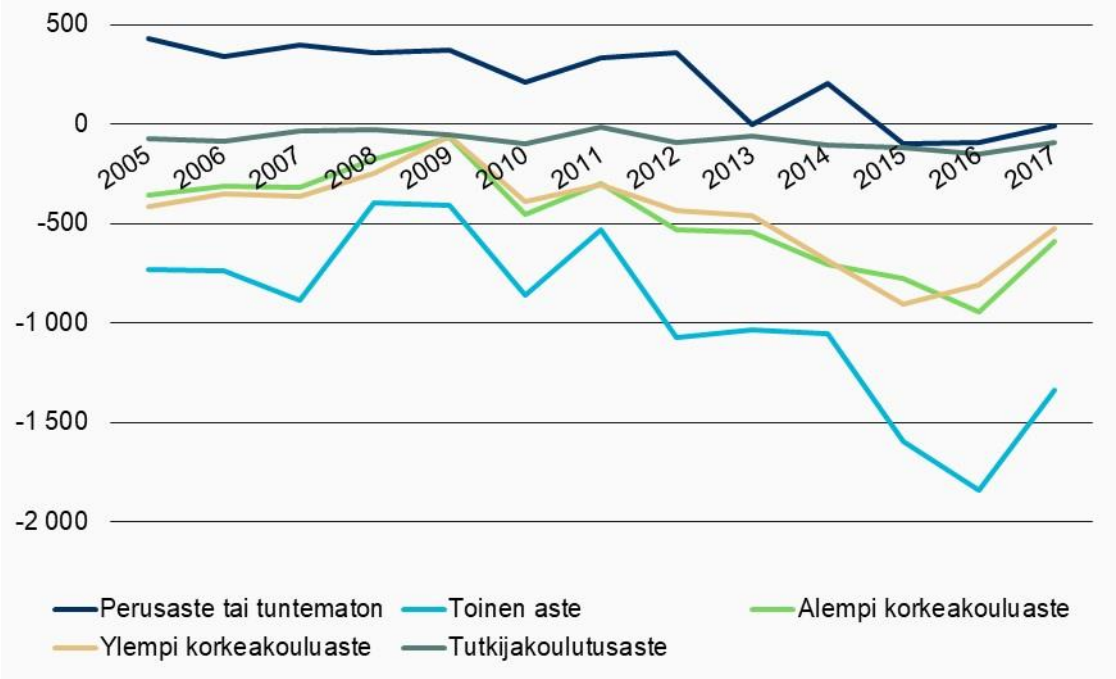

Kuvio 22: 18-vuotta täyttäneiden Suomen kansalaisten nettomaahanmuutto. (Lähde: Tilastokeskus.)

AJANKOHTAISTA ALAN TUTKIMUKSESTA

Koulutus- ja tutkimusalaan ja -politiikkaan liittyvää tutkimus- ja selvitystoimintaa tekevät muun muassa Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto, Helsingin yliopisto, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Opetushallitus, Valtion talouden tarkistusvirasto sekä lukuiset yksittäiset tutkijat ja pienemmät tutkimusryhmät.

Seuraavassa kolme nostoa ajankohtaisesta tutkimuksesta.

Ammatillisen koulutuksen työmarkkinatulemat

Tutkimuksessa tarkastellaan sitä, miten ammatilliseen koulutukseen valitut menestyvät suhteessa lukioon valittuihin myöhemmin työurallaan. Tutkimuksessa hyödynnetään toisen asteen koulutuksen sisäänpääsyrajoja sekä regressioepäjatkuvuusasetelmaa koulutusalan kausaalivaikutuksen estimoimiseksi.

Tulokset osoittavat, että ammatilliseen koulutukseen valituksi tuleminen lisää yksilön vuosiansioita 7 prosentilla ainakin vielä 31-vuotiaana. Lisäksi tulokset viittaavat siihen, että ammatilliseen koulutukseen valituksi tuleminen ei lisää yksilön todennäköisyyttä työskennellä tehtävissä, joilla on suurempi riski tulla korvatuksi uudella teknologialla tai siirretyksi ulkomaille.

Analyysin perusteella nähdään, että ammatilliseen koulutukseen valituksi tulemisella on vielä suurempi positiivinen vaikutus niiden nuorten työuraan, jotka hakivat ensisijaisesti ammatilliseen koulutukseen.

Labor Market Returns to Vocational Secondary Education. Mikko Silliman ja Hanna Virtanen. ETLA Working Papers 65, 2019.

Ammatilliseen vai lukioon? Koulutusvalinta vaikuttaa työuralla menestymiseen. Hanna Virtanen. ETLA Muistio 81, 2019.

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen työmarkkinavaikutukset

Tutkimuksessa tarkastellaan ylempien AMK-tutkintojen työmarkkinavaikutuksia Suomessa. Tulokset perustuvat rekisteriaineistoon palkoista ja työllisyydestä tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Tutkimuksen mukaan osallistuminen YAMK-tutkinto-ohjelmiin on keskimäärin johtanut korkeampaan ansiotasoon. Työllisyyden osalta ei havaita taloudellisesti merkitseviä vaikutuksia.

Lyhyellä aikavälillä YAMK-ohjelmien tuotot ovat keskimäärin korkeammat naisilla kuin miehillä, ja koulutuksen tuotto on selvästi

korkeampi terveys- ja sosiaalialalla kuin kaupallisilla tai tekniikan aloilla.

Koulutus on hyvä investointi myös ammattikorkeakouluissa, sillä viisi vuotta YAMK-koulutuksen aloittamisen jälkeen osallistujien palkkatulot ovat noin 2 900 euroa korkeammat kuin vertailuryhmän tulot.

Työllisyyden osalta ei havaita taloudellisesti merkitseviä vaikutuksia, sillä YAMK-tutkinnon suorittaneiden työllisyys on korkealla tasolla jo ennen koulutukseen hakeutumista. Tutkinto suoritetaan lähes aina säännöllisen työssäkäynnin yhteydessä.

Labor-Market Returns to Higher Vocational Schooling. Petri Böckerman, Mika Haapanen ja Christopher Jepsen. PT työpapereita 324, 2018.

Back to School: Labor-market Returns to Higher Vocational Schooling. Petri Böckerman, Mika Haapanen ja Christopher Jepsen. Labour Economics, 61, 101758, December 2019.

Korkeakoulutuksen saavutettavuuden ja vanhempien yliopistokoulutustaustan vaikutukset lasten koulutukseen

Tutkimuksessa selvitetään korkeakoulutuksen paikallisessa paremmassa saavutettavuudessa tapahtuneiden muutosten vaikutusta yksilöiden todennäköisyyteen suorittaa korkeakoulututkinto ja edelleen koulutuksellisiin tulemiin heidän lapsilleen.

Tutkimuksessa hyödynnetään paikallisia muutoksia korkeakoulutuksen saavutettavuudessa, joita vuosina 1936–56 syntyneet suomalaisvanhemmat kokivat nuoruudessaan. Tutkimuksen aineistona on käytetty Tilastokeskuksen koko Suomen väestön kattavia yksilötason rekisteriaineistoja vuosilta 1970–2016.

Koulutustason tiedetään periytyvän, mutta lapsi hyötyy myös suoraan vanhempansa korkeakoulutuksesta. Tulosten mukaan positiiviset paikalliset muutokset korkeakoulutuksen saavutettavuudessa kasvattavat yksilöiden todennäköisyyttä suorittaa korkeakoulututkinto.

Myös heidän lastensa pitkän aikavälin koulutukselliset tulemat paranevat vuosikymmeniä myöhemmin. Tulokset viittaavat siihen, että korkeakoulutusreformien vaikutukset eivät rajoitu vain niiden kohteena oleviin nuoriin, vaan ulottuvat myöhempiinkin sukupolviin.

The intergenerational effects of parental higher education: Evidence from changes in university accessibility. Tuomo Suhonen ja Hannu Karhunen. VATT Working Papers 100, 2017.

The intergenerational effects of parental higher education: Evidence from changes in university accessibility. Tuomo Suhonen ja Hannu Karhunen. Journal of Public Economics, Volume 176, Pages 195-217, August 2019.

Sivistystyönantajat ry
PL 30 (Eteläranta 10), 00131 Helsinki
Puhelin 09 1728 5700
www.sivista.fi

Lisätietoja:
Ekonomisti
Harri Hietala
Puhelin 09 1728 5718
harri.hietala@sivista.fi

Jälkipainos kielletään.

Sivistystyönantajat ▪ Eteläranta 10, 00130 Helsinki
p. 09 1728 5700 ▪ **www.sivista.fi**